

AKATALPA

Ağustos 2010 - Sayı 128

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

AKATALPA: OMURGA

Edebiyat dergiciliğindeki genel kabullerden, neredeyse ihlal edilemez kurallardan biri az şiir yayımlamaktır. Bunun da anlaşılabilir nedenleri vardır. Temeli şiire, şaire, okura saygıya dayanır. Bu bakışa ben de saygı duyuyorum tabii.

Keşke elde olsa da, ülkenin en iyi şiirlerini, en parıltılı birkaç şairin son şiirlerini, en göze çarpar, en rahat okutur sayfa düzenlemeleriyle sunabilen dergiler çıkarılabilse ve bu dergiler de satışlarıyla kendilerini ayakta tutabilse.

Olur mu? Olmaz.

Sadece ülkemizde değil, dünyada da olmaz.

Şiir yayımı konusunda olmazlıklar hızla artarken, olabirlikler de artmakta: Amatör kitap ve dergi yayınları.

Amatörden kasıt, kendi yağıyla kavrulamayan.

Edebiyatseverlerin küçük sponsorlukları ve abonelikleriyle yürüyen dergiler, masrafını şairinin karşıladığı kitaplar.

Teknolojik gelişimin katkısıyla günümüzde özellikle şiir dergisi çıkarmak öylesine kolaylaştı ki, dün mahalle başına derken, bugün şair başına dergi çıkarmak mümkün hale geldi.

Bundan da sadece sevinç duyulur tabii.

Ama öte yandan Türkçenin nitelikli şiir coğrafyasının omurgasını yakalayabilme, geneli kavrayabilme sıkıntısı baş göstermekte kum gibi kaynayan bu küçük dergiler makiliğinde.

Hangi şiir delisi, şair adayı, şiir eleştirmeni; yüzleri bulan bu dergilerin tamamını edinip okuyabilecek?

Yüz küsur dergiyi okuyarak şiir yıllığı hazırladığını söyleyenlerin bile, çok defa, söylediklerinin tersine bu dergilerin sadece bir iki sayısına göz atabildikleri ortadayken!

Akatalpa'nın her ay 40-50 şairden birer şiirle: ortalama bir şiir kitabının üzerinde bir yükü yayımlanma gerekçesine bir de buralardan bakılsa iyi olur.

İyi şiir sevdalıları, her ay, yanına ekleyecekleri başka birkaç dergiyi birlikte *Akatalpa*'yı izlediklerinde, günümüz Türkiye'sinde yazılan iyi şiir hakkında bütünsel yakın bir fikir sahibi olur.

Şiir delileri genelde öğrenci, öğretmen, işçi, işsiz ve memur kesimindeki gençlerdir; Türkiye'de çıkan bütün dergileri okumaya zamanları yetse bile paraları yetmeyen kesim. Ayrıca, sadece yüz küsur nüsha ya da o kadar bile basılmayan bu dergilerin tamamını bulmak mümkün de değil.

Akatalpa, her ay, ortalama bir şiir kitabındakinden daha fazla iyi şiiri sayfalarında ağırlayıp, bunları sıkı şiir kuramı ve eleştiri yazılarıyla destekleyip piyasaya sunmakla, iyi şiir meraklılarının işini kolaylaştırıyor.

Ayrıca *Akatalpa*'nın bu tutumu şiirimize bir nitelik katkısı sunuyor:

Birkaç şiirle çıkan birkaç iyi şiir dergisinde şiirlerini yayımlama şansı bulamayan genç şairler, bir süre sonra kaderine küsmek, ya da başka kaderine küskünlerin niteliğe fazla önem vermeyen dergiciklerinde solmaya koşmak yerine, *Akatalpa*'ya yönelerek, daha iyi şiirler yazma şanslarını yükseltiyor.

Sedat UMRAN

KISA KISA

Ay gümüş hunisinden akıttı denize
Gök şişesinin sessizliğini
Suskunluğunuzun yemi serpildi
Balıklar sevinsenize!..

TOP

Hop hop hop
Koparak yuvarlanmaların dünyasından
Girdi zıplamaların dünyasına
Sevincin coşkusu içinde
Düşünmedi bir gün patlayacağını
O hazin sonunu
Top...

Çünkü iyi şiir, git git daha iyi şiir yazamazsa *Akatalpa*'ya giremeyeceğini, bir şekilde girse bile bir süre sonra burada varlığını sürdüremeyeceğini bilir genç şair.

Akatalpa daha az şiir yayımlamalı diyenler, durumu biraz buralardan bakmalılar.

Akatalpa: Evet biraz şaka, ama biraz da ortamın yarattığı, ihtiyaçtan doğan bir omurga söz konusu burada. –RD

Ali Akan, Nilay Akçay, Yusuf Alper, Nilüfer Altunkaya, Suat Kemal Angı, Gökhan Arslan, Harun Atak, Özer Aykut, Memed Arif B., Arda Cevahir, Tahir Musa Ceylan, Gökçenur Ç., Çağdaş Çetinkaya, Hakkı Çınar, Ramis Dara, Soner Demirbaş, Rasim Demirtaş, Deniz Dengiz, Oresay Özgür Doğan, Özkan Dursun, Gültekin Emre, Ersan Erçelik, Özgün Ergen, Mehmet Erikli, Osman Serhat Erkekli, Betül Esener, Alper T. İnce, Nurtaç İnci, Korkut Kabapalamut, M. Sinan Karadeniz, Emin Kaya, Cihat Kemal, Hüseyin Köse, Gizem Malkoç, Cihan Oğuz, Haşim Özdemir, Mert Özel, Tolga Özen, Mehmet Rayman, Boris Ryzhy (Mavisu Kahya), Tamer Sağır, Onur Sakarya, Atalay Saraç, Beşir Sevim, Barış Temizkan, Oytun Tez, Kerem Toker, Can H. Türker, Gökhan Uğur, Güney Ulutaş, Sedat Umran, Cavit Işık Yavuz, Ali Galip Yener, Ahmet Yıldız, Rahman Yıldız, Ahmet Yılmaz, İsmail Sertaç Yılmaz, Reha Yünlüel.

“WALTER BENJAMIN’LE YAŞAMAK”TAN 2 FRAGMAN...

Suat Kemal ANGI

30 Kasım 2008 (“13 Şubat 2002”). Öyleyse, insanoğlunun kıllı olması pek muhtemel ve muteber kurtarıcısını beklemeye başladığı, ama beklerken boş durmadığı, kitaplar yazarken, resimler boyarken, yeni denizler ve karalar keşfederken, drenajı ve parfümü, TNT’yi ve kuduz aşısını icat ederken, aynı zamanda –ve hiç kuşkusuz kendilerinin çarpmıha geldikleri kendileri tarafından rivayet edilen kurtarıcının da adına– katliamlar yaptığı, yerlerinde sadece onların dilini konuşan taşların ve otların kaldığı birkaç uygarlığın kökünü, zamanda topluigne başı kadar bile yer tutmayan bir süre içinde, hani ya 29 yılda yeryüzünden kazıdıkları o başlangıç ânından “o güne” tam iki bin yıl ve iki bir yıl geçmiş, ve bir ocak ayı ile on üç tane de gün – her dünyanın bildiği, 24 saatle ölçülen gün... (“1521’de Hernando Cortes Aztek İmparatorluğu’nun başkenti olan Tenochtitlán’a vardı; ardından da imparatorluğu belirli bir plana bağlı kalarak yok etti. 1500 yılında yaklaşık 400 milyon olan dünya nüfusunun kabaca 80 milyonu Amerika kıtasında yaşıyordu. 1550’ye geldiğinde Amerika kıtasının nüfusu yalnızca 10 milyondur.”) Bir olayın sadece tarihini bile (belki tek bir sözcük eşliğinde, mesela bir yer adıyla birlikte) kaydetmek, onu yıllar sonra bir defterin içinde okuduğunuzda, olayın kendisini –bazen tüm çıplaklığıyla, tüm anları ve tüm mekânlarıyla birlikte– anımsatabiliyor. Tıpkı, çekildiği anda değer yeterince bilinmediği için eskiyen her fotoğraf gibi. Ama, mesela, güzel bir kızla son sevişmemin üzerinden –16 ¼ Kasım 1995 tarihindeki gözlerimle konuşuyorum!– kaç mevsim geçti, inanın hatırlamak bile istemiyorum.

Ki bu çeyrek altınlık sonbahar günü, daha önce ‘örfi idare’ betimlemesiyle değinip geçtiğim, dünyanın yaklaştıkça bulanıklaşması gerekirken tersine berraklaşan bir fotoğraf gibi gözümün ta içine girdiği, kendi kuralları olan, uykusu ve rutin alışkanlıkları olmayan o üç aylık hızlı ve yekpare zamanın tam kalbinde duruyor. Mekâna ve zamana nüfuz etmiş her bir ânın anlıklara bölünüp çoğaldığı ve benim onları içindeki her ayrıntıyla birlikte zahmetsizce ve çaresizce görebildiğim, topyekûn bir kurtarıma umuduna ve şansına nasıl bir büyülenmeyle kavuştuğuma şaşarak, ama bu şansı minnet ve sorumluluk duygusuyla sonuna kadar değerlendirebilmek adına, daha önce göremediğim bu aşikâr avların karda bıraktıkları kan ve pençe izlerini sürebildiğim yere kadar çocukça bir merak ve romantik bir cesaretle sürdüğüm o tarifsiz kederli ve tarifsiz sevinçli uzamda, hiç kuşkusuz çocukken öğrendiğim aynı sözcüklerle konuşuyor olsam da, dilimden mizah/melek duyumuna bulanmış olarak fişkırın her tümcenin karşıdakini efsunlayan, bana karşı yok yere borçluluk hissetmelerini sağlayan, vaat edilmiş bahçenin kilitli kapısını bile açacağına inandığım masalsi bir kudreti vardı ve sanırım bu *zahmetsiz dil* hayatta kalmamı sağladı. Okurum, bu kitabın tamamı boyunca, balıkgözlerimdeki bu kalıtla konuştuğumu bilmesini istiyorum.

“O gün” işte, hani ya, bir önceki kâğıda “hani ya 29 yılda...” diye yazdığım andan tam olarak 6 yıl 9 ay 17 gün önce, ara sokakların birindeki bir iç mekânda onu –üstelik ilk kez– görünce ne hissettiğimi sadece enfarktüs ânına tanık olan sevgili bilir. Ama bu tanımadığım sevgiliye yaklaşık 19:13’te rastladığıma ve saat de şu an tam ve az önce yaklaşık 16:00 olduğuna göre, 17 günün dolmasına henüz 3 saat 13 dakika var demektir. Şükür ki bu sürenin her çeyrek solukta bir saniye azalıyor olduğunun biliyorum artık ve, dediğim gibi, şeylerin başkalaşımıyla anbean kristalleşen ayrıntıların gözlerimin önünde bir balıkçı ağı dokumasına izin vermiyorum. Öyleyse, hiç heyecanlanmadan, zaten hiçbir şekilde adaletli olmayan, çünkü akıldışı olan böyle bir savaşta ve orantılı

güç kullanmayacağını baştan bildiğim böyle bir rakibe karşı, hem de yenilenlerin safında, hem de saat gibi uyduruk bir silahla yer almaya hiç ama hiç niyetim yok. İnsan bu süzme salaklığı bir kere yapmalı! Ve sevgilim, somut koşulların somut tahlilleri sonucu, biz, saatin tik taklarına ateş etmeyi bırakıp, en fazla takvimin korumasıyla yetinelim ve yaklaşık olarak sınırlamaya devam edelim hikâyemizi. Böylesi inan çok daha güvenli...

Görünüşte takvimin ayarladığı “o tarihi gün”, göl balıklarındaki sadakat duygusunun anlık izdüşümleriyle ve orta yaşlı doğan kelebeklerin çocukluk resimleriyle ormanda açtığım sergiden yaklaşık 8 yıl sonraydı. Demem o ki, bu sergiyi, hayalkeş sarhoş bir fareye dönüştüğüm o 3 aylık örfi idare döneminden yaklaşık 1 yıl önce açmıştım.

Öykümüzün geçtiği “o gün”, hani ya 2002 yılının 13 Şubat günü, yaklaşık 7 yıl önceki, 16 ¼ Kasım 1995 tarihindeki gözlerimle, İstiklal Caddesi’nde, bir “kelebeğin kararsız kanadı”na aşına ayaklarımla, dalgalar arasına düşmüş bir istiridye kabuğu gibi sürükleniyordum. Akşam olmuş, dahası hava kararmıştı, ve artık binaların dış cephelerinde, üst katlarındaki nişlerden, pencere pervazlarından, balkonların demirlerinden ve çatıların saçaklarından sarkan pembe melek kızlara mavi melek oğlanlara bakmaktan başım da döndüğünden, yürümek ve düşünmekle, bir yere oturup bir şeyler yemek arasında seçim yapmak iyice zorlaşmıştı. Ara sıra defterime bazı *zoka notlar* düşüyor, yüz birinci defa geçtiğim sinemanın önünde duruyor, yüz birinci defa “Rated X” filminin NC-71 almış Türk versiyonunun afişine bakıyor ve yüz birinci defa dudak büküp büyümüyordum. Ağa Cami’nin minaresi hatırıma sabah ezanının kulaklarıma kazınmış güftesini getirince, yaşanmamış bir tesadüf ânının kancık vaadine kanyor, 4 saatte ancak soyabildiğim ama kalles imamın sesi yüzünden elbiselerini ¼ dakikada giyiveren, teninin kokusu kocaman burnumda kalmış kıza tekrar rastlamak gibi modası çoktan geçmiş bir romantizmle gülümsüyordum. Ben de herkes gibi “Canlı olan bir şey arzuluyordum.” “İhtiyar sarı (havhav), geri dön sarı (havhav), dünyadaki en güzel, en huysuz köpek (havhav)!” Derken, kendimi gene, yeryüzü ve gökyüzü yaşantısının birbirine yaklaştığı, minyatür bir evrenin girişinde, Avrupa Pasajı’nın kapısı önünde buldum. İçeri baktım. Sevişirken teni ve damarları şeffaflaşan bir erkeğin enfarktüs ânına tanık olan sevgili gibi, tarihin kalbindeki atardamarı tıkayacak pis kan pıhtısını bir taşın dudaklarında görüverdim. Notre Dame’ın çanları tam yedi kere çaldı. “Yalnızlık ateşle birleşiyor İki geyik dumanla çiziliyor şişiyor Delinmeler Uyku genişliyor Aşk Orada uzakta anlaşılmadan”. O an, okunurken ikiye katlanmış bir kitap gibi acı çektiğimi anımsıyorum. Nişin üzerinde oturan ama bakarken kafamı yastıktan kaldırmam gerekmeyen taş kadına teşekkür edip hemen soluk soluğa ayrıldım oradan. Rahibe de, 16 ¼ Kasım 1995 günü öğleye doğru Rüya Sineması’nda ilk 14 dakikasını izleyip çıkmak zorunda kaldığım Yeşil Kapının Arkasında, doyum ânından 1 salise önce, ¼ salise bile beklerse çok geç olacağını hissedip erkeğine teşekkür eden Azan Hemşirelerden Magpie oluverdi ve tarihin derinlikleri içinden minnet ve özlem dolu gözlerle arkamdan bakakaldı. Bu mekânla işim bitmişti ve buraya bir daha dönmeyeceğimi, çok darda kalıp dönsem bile, onu aynı yerinde bulamayacağımı biliyordum...

6 Aralık 2008, gece. Bir esin bir hayat kurtarabilir. Hikâyemizin en fazla deprem riski taşıyan kısmını oluşturan 13 Şubat 2002 akşamı saat yediyi iki dakika geçe, Esmeralda cansız kulaklarıyla belki duyar da uyanır diye Quasimodo’nun kederle dövdüğü çanın tam kalbinde boylu boyunca uzanan İstiklal Caddesi’nin kör kalabalığında, yıllardır beni beklediği tam 120 saniye önce Bay Frederik’e zalimce anımsatılan kitabıma doğru 16 ¼ Kasım 1995 tarihindeki gözlerimin şeyleri ve anları paramparça eden dondurucu gücünü hatırlamış halde yürürken, pazaryerinin dağılma vaktinden 13 dakika sonra duracak aklım

kalles belleğimden bu sözcükleri toplamış, sıraya dizmiş ve dilimin ucuna yollamıştı: Bir esin bir hayat kurtarabilir. Esinin yürüyerek geldiği özgün tarih: 10 Ocak 1997, akşam.

Çocukluğumdan beri Ankara'ya masal anlatla anlatla yağan en beyaz kardi. Aralık ayıydı ve akşama doğru usulca bastırılmıştı...

Ama yarın sabaha, hani ya son ziyaretimizden tam 33 gün sonra, biz talihsiz bedevileri –aslında sadece beni demeliyim– bir kez daha kurtaracak olan, İki köprülül İstanbul kentiydi. Saat gece yarısına geliyor ve birazdan arife günü başlayacak. Bayram bizi dört gözle bekliyor. Yola çıkmadan önce birkaç saat uyumalıyım. 16 Kasım'dan beri, 21 gündür gece gündüz, trende vapurda, meyhanede kerhanede, bulduğum her ara vakitte hiç durmadan yazıyorum. Bu akşam eve dönerken, tarifi sadece şiirle olası bir coşkuya kapıldım. Yorucu, hatta sömürücü de olsa, "Benjamin'le Yaşamak" iyi gidiyordu. Sonu nihayet baldan tatlı arkadaşımın biten Aurora fotoğrafları öyküsünü ve böylece "Nedir hâlâ alkoyan bizi dönmekten, En sevilenler çoktan dinlenmeye çekilmişler" bölümünü iş yerinde tamamlamıştım ve eve dönüyordum. Trenden indim, yeryüzüne çıktım, metro girişinin hemen yanındaki büfeye geldim. İki paket sigara alacaktım. Alacaktım almasına ama dudaklarımı açıp konuşmuyordum. Günlendir aydınlığı anımsata anımsata tükenen bir mum gibi hissettiğimden olacak, dilim damağım birbirine yapışmıştı. Dışarıda duran meşrubat dolabından çaresiz bir şişe su kaptım ve kana kana içtim. İçmez olaydım. Böylece, bir anlık dalgınlıktan elbette, antik alışkanlığımın yıllardır örüp duruyor olduğu "Dünyanın En Güzel Karabasanı"nın düşümleri bir bir çözülmeye başladı ve ben, bu esin mucizesine bir nefes esrar, bir kucak kır çiçeği ya da bir bardak su yüzünden kapılıp giden su keleşliği halimle, "Benjamin'le Yaşamak"ın, Su'ya söz verdiğim ve ithaf edeceğim romanıma doğru uçarak ilerlediğini anımsayıverdim. İki düşü birbirine bağlamanın vakti gelmişti. Nihayet başaracaktım işte. Suyu yeniden keşfetmişim. Lété'ye olan açlığım, suyun anımsatıcı kudretini yeniden keşfetmemi sağlamıştı ve bu halimle o örfi idare döneminin zahmetsiz su diyaloglarını da anımsayabilirdim, ki yazmaya başlamak için yıllardır sadece onları anımsamayı bekliyordum. İhtiyacım olan şehvet damarlarımdaki asil suda mevcuttu, zaten yüzde doksanim suyu ve gerekirse çok ucuza takviye yapabiliyordum. Ama o zaman "Benjamin'le Yaşamak"a, alt başlık olarak "Anlıklar 3" demem gerekecekti. Hemen vazgeçtim. Kitap sayısını eksiltmeye gerek yoktu; tezgâhtaki kitap ve kitaptaki sayfa sayısı edebiyatımızın en önemli kriteriydi. Öyleyse önce Benjamin'e olan borcumu öder ve hemen sonra suyunkini ödemeye başlardım. Bu tümce bile kalbimi ve aklımı ateşe atmaya yetmeliydi ama aldırmandan devam ettim. Aslında yetmişti yetmesine de, bendeniz hepi topu, Homoekonomikus ya da Homoerotikus Çağ'da inşa edilmiş kuş gözlem evinden geriye kalan bir grup kayadan biriydim. Bu heyecanla, Cin Ali'nin çöp atını bile tek ayak üstünde yürütebilirdim. Anlıklar üçlemesinin çoktan hazır ve tetikte bekleyen ilk iki cildiyle birlikte suya aşkımla yazacağım üçüncü romanı tek cilt olarak "Anlıklar" adıyla yayımlamak ve "Asfaltlı Bölen Kısa Boylu Taş Yol"u, "Fare Masalı"nı ve "Dünyanın En Güzel Karabasanı"nı bölüm başlıkları yapmak enfes bir fikirdi. Hatta, Dilyan Hanım'ın yüksek müsaadelerini ve gönlünü alıp, ki hâlâ bunun hiç zor olmadığını düşünüyordum, KVK bayilerinde cep telefonu alanlara promosyon olarak verilmesi için tek başına yayımlanmasına karar verilen ama yayımlanır yayımlanmaz edebiyatın kapsama alanı dışında kalarak çarçur olan *Katli Vacip Kitap*'ı da olması gereken yere, "Asfaltlı Bölen Kısa Boylu Taş Yol"un başına koyabiliyordum. Böylece "Anlıklar" için ilave bir Önsöz yazma külfetinden de kurtulmuş olacaktım. Bir taşla birçok kuş. Âlâ ve rânâ! Hatta, vay canına! Bu durumda kitap sayısı azalacaktı azalmasına ama sayfa sayısında muazzam bir artış sağlanabilecekti. Bu kez de, bu tuğla kitabı futbol kulüplerine okuturdum. Nasılsa, sahaya kitap atmak henüz karamelerle yasaklanmış değildi. Bu cin gibi fikrimle ve adımın at yanılla

gurur duydum. Şu halime bak sevgili! Daha bir ay önce inin ve cinin mutsuzluktan bire bir maç yapıyor olduğu aklımın şu muazzam dost kalabalığına bak! Korkumu bin bir maskeyle örten heyecanımın göğsümden pabuçlarını akmasına izin vere vere eve geldim, masanın başına bir sürahi su ve bir bardakla oturdum. Yedekte iki damacana suyum bile vardı. Ne yakın ne uzak, ne eski ne yeni herhangi bir ufukta, korkmak için bir sebep göremiyordum. Tek bir satır bile yazamadım. Duyuyor musunuz, tek bir harf bile! Sürahideki suyun tamamı ve damacananın yarısı bitmişti ve ben oval bir su yatağı gibi olmuştum. Bu saatten sonra, bu halimle sadece uyutabilirdim. Esin beni kandırılmış, hangi yoldan ve yönden gittiye artık, beni terk etmişti ve onu kim tekrar tutup kolundan benim gibi bir pezevenge geri getirirdi? Bu düalizmi keşfetmek için iktisat ya da tabiat bilgisi okumaya bile gerek yoktu. Bulanın malıydı o artık. Şu ana kadar emek emek yazdıklarımla, uzay boşluğunda bir nokta bile değildim, koordinatlarım yoktu ki, sadece kartezyen bir şüpheciydim. Kendini adamak yerine üçkâğıt ha! Seni uyanık! Oh olsun işte! Bir kitabın esiniyle, çaktırmadan diğerlerini de aradan çıkarmak ha! Aklıma ilk olarak sevgili dostum Blanchot geldi. Bayram arifesiydi ve bu vesileyi ona özürlerimi bildirmek, itibarını bir satır bile geç kalmadan iade etmek için değerlendirmeliydim. Hatta elini öpmeli, vereceği harçlığı bile geri çevirmeliydim...

Gerçeküstücülerin de en güçlü sacayağı olan mizahın korkunç yanı, mizah yazarının kendisini bile isteye kurban seçmesidir. İpini, "sözcük olarak telaffuzu bile ılık su, soğan kokuları, caddeye bakan bir ev gibi sevensiz çağrışımlar yapan kamuoyu"nun kör gözleri önünde kendi eliyle çektiği için o bir kurbandır ve bu gerçeği bilmeyen mizahçı en fazla saray soyтарыsı rütbesine yükselebilir. Sarhoşluğun aydınlığında okunduğunda, en kederli kitapların aynı zamanda en komik kitaplar olduğunu ya da en komik kitapların aynı zamanda en kederli kitaplar olduğunu ve "onlarda, toplum hayatının bizde uyandırıp durduğu tiksinti ve hüznü, bu hayatın sersemletici törenlerine alışık olduğumuzu göstermekteki beceriksizliğimizi, engin yarınlara açılan bir zamana duyulan özlemi okuduğumu" anımsıyorum. ("Yazamaz olduğunda evinden çıkarak yol üstünde bulunan umumi tuvaletlere gidip oradaki havayı derin derin soluyan ve sonra yeniden evine yazmaya dönen" Michelet'nin kulakları çınlasın!) "Eğer edebiyat 'ahlâki' değerleri en derinlere yerleşmiş insanların" kendini ifade edişi olmasaydı (otantik olduğu ölçüde ve kendi bütünlüğü içinde) büyük bir tehlike yaratabilirdi." Daha önce *Dip Metin*'in en dibinde de yaptığım bu anıştırmayla, Bibliothèque Nationale'de aşkı ipe çeken gazete kâğıdından adamın ve herkesin aklına, Benjamin'in ve dolayısıyla benim de kardeşim, "iliştigi her şeye, özenilmiş bir provokasyon buluşturan içerdeki düşman" George Bataille geldi elbette ve böylece orospu esini Kurban Bayramı'nda beklemeye karar verdim. Varsın kaçıp gitsin bazı ayrıntılar, hatta kaçıp gitsin ki hayatta kalabilesin. Bu etik kaygıyla yaz ve hiç unutma: "Hakikat, sufilik incinmemektir." Sen de sakın ol güzelim Deniz çocuk. Ve sakın umutsuz olma. "Fildişi bir kulenin kâkülünde, okyanus kadar büyük bir yazı masasında, dökme demirden eski bir Remington'ın sakın esintisiyle yazabilirsin belki bir gün! Öfkeden ve kibirden arınmış bir hayatı, kuşlar kadar hür, sonsuz ve imrenilecek bir genişlik içinde karalayabilirsiniz!"

Neyse ki imdadımıza Kurban Bayramı ve bekâr evi bir bankın üzerine inşa edilmiş olan, sonra da kendini hiç korkmadan bir baltayla ikiye bölen çünkü yün eğirmek ve çıplakları giydirmek gibi gerçek bir mesleğe gönül vermiş sevgili arkadaşım yetişmişti. Bayram bizi İstanbul'a, evine davet etmişti. Gece yarısını çoktan geçti, ama ben hâlâ dünün tarihinde yazıyorum. Neyse. Bari çay demleyeyim. Bir işe yaramış olurum böylece. Pelin'i uyandırırım, birlikte iki keyifli yudum çay içeriz ve sonra, keşif duygusuna sarılmış uyuyan Edip'i kucaklayıp çıkarız. Bekle. Geliyorum bir kez daha, ayak parmaklarının tam ucuna uzanmaya. Ben yaşlandıkça etek boyu kısalan güzel mürebbiye. İstanbul...

KALP MASALI

yeniden inanıyorum siyaha
ve kana tutuyorum derimi...
ateşe, inanma diyorum
bazı sözcüklerin gazabı
korkutabilir seni, ölüsem
diri tut kendini
yığılıp kalabilirsin
boynuma inmekten
yorulan bir kılıç gibi.

esmerliğim... inan güneşten
değil... ah ki kalbimden
bu bir öçtür vaktinde
mutlaka alınması gereken
beyazdan ve kirlenmeyenden.

gözlerini kısıp uzaklara
bakan bir korsan...
boynunda ter, saçlarında
tuz... o zaman
dizlerine sermiş haritasını
sus parmağıyla gösterip
kalb'in doğusundaki
siyah bir noktayı...

'beklemek' sanmış korsan
aysız geceyi,
bir çeneye inmeyi bekleyen
sıklı bir yumruk gibi.

bir süre sonra susup dinlemiş
beden'in kalb'e söylediğini;
-ağırsam yok senden başka
hiçbir şey'im.
at kendini, hafiflet beni
ey kalbim!

BUGÜN KAR YAĞIYOR

Zapiski iz Podpolya'nın "hasta adamı"na...

Ayva çiziginden hayat öpücüğü bekleyen yalnız
Patlamış mısırların arasında patlamamış tane
En dibinde kâsenin
Benim mektup bekleyen kederim
Senin arkadaşın
Benim mektup bekleyen arkadaşım
Senin kederin
Güvercin tüyü
Kapımı çalan
Şehirleri atlasından
Fotoğrafları albümünden
Kelimleri kitaplarından çıkaran
Vakit gelsin.

PITRAKLI HAYAT

pıtraklı hayat, ters basılan fasikül
hiçbir yerde mekân tutamadım
hiç çözmedim yıllardır giydiğim ayakkabının bağcığını
gece nasıl kör bir diken gibi girdiysem eve
her sabah işte öyle çıktım kapıdan
kırık bir tarağın dişlerinde sektirdiğim aşk
kendine öğüt verme konusunda korkunç acemi
ne yalan söyleyeyim
büyük bir zevkle çektim kalbimin fişini

bu kendine yetmeyen orospu tanrıçalar şehrinde
elbet, her kadının dağ kokan bir yeri vardı

uzattım boynunu rüzgâra, baltayı içime sakladım
yazarak büyüttüğüm çöl hayvanları
çoktan terk etti ömrümün sularını
dağılan bir inceliğin altında kaldım
işte kalbimin haritası
keskin amonyak ve kedi pisliği
prova artığı tehlikeli bir sahne gibi
beni öldüren katilime sığındım

bu kendine fazla yalancı tanrılar şehrinde
elbet, her erkeğin kan kokan bir yeri vardı

bastım gaza
tanımsız bir hızla geçtim içimin yaşlı şehrini
solumda cam kırığı bariyerler
ardımda gittikçe çoğalan bir kahır

artık bana çok güzel bir kaza yakışır

FAİLİ MALUM

"Sin-miş bir kuklacımın ruhu nefesime
Em-miş duyduklarımı gördüklerim"

dil çıkarma bana bez bebek
dilin yok senin!
boş anımda unuttum göremediğini

annemin yastıklarından bozma
yumuşak bir ruh tıktırmıştım içine
ve bir ifade bağışladım
biri diğerinden iri şerbetli gözlerine;

iğne sızılarından bir kader
emanet etti bir el
voodoo.
büyülü alfabetiyle yazılmış isimlerin işaretidir
gayri ihtiyari tarif edilmiş bir adresin

kaç kurtar ellerini bu yangından bez bebek
ve yırtıklarına
biraz bez
iğne iplik bul

Soner DEMİRBAŞ

BAŞLANGIÇTA

tersyüz edilmiş bir bakışla sıçrayacağım zamana
bire birer dökülürken günü dolan ıssızlığına tarihin

hiçbir şey olmamış gibi yaşayacağım bakışlı hayatı
hedefi belirsiz bir ok gibi saplanacağım günün ortasına

yenik düşeceğim sonra nedeni belirsiz bir azınlıkta
bir rastlantıyla karşılayacağım bir yolculuğu hazırlıksız
[dünyada

olağan bir sıradanlık biçimiyle çıkacağım karşınıza
kabullenmediğiniz gerçekliğimize tanık olacağım bir anda

gireceğim beklenmedik bir zamanda gelen bir ağırlık gibi
elimi kolumu sallayarak tık diye bir kapının arkasında

henüz uyummamış bir uykuda kestireceğim yazılmamış sapakta
yakama yapışan zihnimin usul usul kendini arayan sandığında

zamanın açılımına odaklayacağım gölgelerin gecesini
bir kuruntuyla doğrulayacağım çözümsüzlüğün gerçeğini

bir ömrün sonralığında biçeceğim varoluşun edasını
adsız bir yaşanmışlığa sığdıracığım anımsamanın çentiğini

karamsarlığın panzehirini saydıracığım bir yaranın kabuğunda
sahici bir yaşamı biçimlendireceğim gerçekliğin kurgusunda

mademki doğduk yaşam denen bir tasarımın ortasında
yüzümün bir cephesi karanlık talihiyle ereceğim sırrına

bir bakışla sıçrayacağım tersyüz edilmiş zamana
dökülürken bire birer günü dolan tarihin ıssızlığına

Tamer SAĞIR

ASOBİ SEKSU

Bodoslamayı sever. Dinginliği tanımlanmış mıdır sorgulananın
O da bilir. Kırılmış bir melaikeye yüzdürür derisini. Dedikleri
Üç beş laf mıdır; adamın canını yakar. Utandılar olmadıklarına

Ölüsü güldür lalenin dikilmiş bir cenaze namazı sonrası
Peki. Ellerime gelen neden hep ölmüş peygamber kemikleri.

5 kez kıldık namaz 5 kez yükseldik. Sarter da güldü.
Döndü ay 4 kez sakallarını yaktı. Ah ahmaklık.
Durmadık müsaitseniz beni köşeye bırakın, büyüün gözlerim
3 vakte kadar yol var oramda. 3 vakte sevişirmişiz falcı diyor
Diyor 2'likten kan çıkar.Nerde 2 görsen mahrem yaralarımından.
Ama 1 yol taa avuçlarımdan sana uzanıyor.

Piç miydi Tuzsuz Deli Bekir sor belli ki anlatır.
Kanaması durmayan Brecht ne kadar yerden yüksekse
O kadar yaşadım ben de bu dünya denen çöplükte.
Yani elde olan şimdilik

0

Reha YÜNLÜEL

GÜZEL BİR ŞEYLER-

bana
“bana güzel bir şeyler de” dedi
al sana “güzel bir şeyler”
alsana al al
tınısı mı var ki sessizliğin, sanrısı
sensizliğin tanrısı
bir tığ aldı oturdu
al al sana
sarı dantelden bir tını ördü
dantele aklımın saltını ördü
gözünün nûrunu
boşlukları bizzât tanrı doldurdu

-tanrının işi o, boşlukları doldurmak; boşluğu-

al sana
bir sanrı sarı dantele yürüdü
uzaktan boşuk bir sanrı
-yürüyüş ki ne yürüyüş! korsanlar şey etmiş, halt!
sanrının çıkarttığı o sestem
bir al bûse yaptı al

tığın aklına bir kal bûse düştü kal
-kal bûse, severler güzeli gencüse-

kalp bu, düşer şaşar,
vız gelir, tırıs gider
kalp bu, kırık gelir, kırır, kırılır
-hay kalbe akıl soranın! hay!-

giyindi tığ o al bûseyi
bir sağa bir sola kıvırttı da kıvırttı
yürüyüş ki ne yürüyüş
sanrının aklı şaşaladı
benimse hepten durdu

OLUMSUZLAMANNIN OLUMU*

Arda CEVAHİR

Şiir Nedir sorusundan yola çıkan Derrida'nın tezi, bizi hiçbir çıkışa ulaştırmadığı gibi, *yara* çevresinde gezindiren başladığımız noktaya geri dönmekle yetindirdi: Şiir, kendisi hakkındaki nedir sorusu karşısında *ne olduğunu bilmeyen* olarak bize açıklandı. Bu, onun yine de bir tanık için ne olduğunu bilinmesi olacağından, *ne olduğu bilinmeyen* olarak tanımlandığı ölçüde kendisi olacağı anlamına da gelir. Daha doğrusu bir şeyi *ne olduğu bilinmeyen* olarak öne sürmek, yine de onu bilmektir. Bu da bizi ister istemez şuna götürüyor: Şair öyle biri olmalıdır ki, bize "*bildiğim bir şey varsa o da hiçbir şey bilmediğim,*" desin. Nitekim Derrida'nın da şiir konusunda bize söylediği Sokrates'in savsözünden öte değildir. Derrida şiir konusunda şairdir.

Acele bir yargıyla, Sokrates'in de şair olduğunu savunmak, yarar sağlamaz. Bunun yerine, onları bu sonuca götüren fenomenolojik düzlemin şiir olan varoluşunu saptamak gerekir. En başta, "*bildiğim bir şey varsa o da hiçbir şey bilmediğim*" sözü, bilincin olgu ve aşkınlık yönünden kendi üzerine dönüşlü birliğini bize gösteren harika bir tasavvurdur: Hiçbir şey bilmediğim dünya içi olgusalımla, onda bir şey bilmenin tek imkânı olarak bilincimin varoluşu. Böylelikle dünya, Sokrates ve şair kadar, Derrida için de öyle bir yer olmalıdır ki, kirpinin ölüm tehlikesi için otoban, berikiler için de, kendimin olumsuzlaması, bilinmezliği olsun. Tıpkı Derrida'nın söylediği gibi: "*Beni yok et, ya da öyle davran ki benim desteğim, sana sunduğum temelim, dayanağım, dışarıdaki dünya görünmez olsunlar (Bu tüm çözümlerin, tüm ayrımların aşkınlık tarihinin ayırıcı silsilesidir).*" Aslında bunu birinci elden, Sartre'in ağzından dinlemek gerekir: "*Bu hemen hemen çokluk bütün dünya içi çoklukların temelidir.*" Şu durumda, dünya şairin bakışından öyle bir yer olmalıdır ki, ona hiçbir şey bilmek dışında bir bilinç sunmamalıdır. Heidegger'in hiçliğin ortasındaki Dasein'i gibi, denizin ortasında bir adadan farksız bir bilinç olarak şair, kendini hiçliğin ortasında kavramakta ve bunu da, Derrida'nın kirpisinin otobanda ölümle burun buruna gelmesindeki içdarılmasıyla yaşamaktadır. Derrida'nın Heidegger'i dillendirdiğine kuşku yok. Ama onun aksine bu noktada kalmayıp şairin dünyayla olumsuzlanma ilişkisini varoluşsal olarak betimlememiz gerek: Eğer şair dünya karşısında bir bilinç ve dünya da onun karşısında olumsuzlamaysa, şiirsel edim, en başta, ikisinin döngüsel bütünlüğünde bir cennetten kovulmuşluk hikâyesi olmak zorundadır; çünkü hem dünya içinde hem de ona karşı var olmanın, Âdem'in uzandığı elma gibi zevk duyulanla günah olanın birliğinden başkaca varoluşu yoktur. Böylelikle şair o kişidir ki, tek yapabildiği yapamamak, tek başarısı başaramamaktır; tanık arayan bir sanığın bakışlarıyla karşımızda durup, "*sana bir çiçek bile alamadım*" demek için çabalamış, yapraksız bir ağacın kupkuru dinginliğinden başka bir yere varamamış çaresiz olmak zorundadır.

Gerçekten de, olumsuzlanma ve olumlanmanın birliğini, yapraksız bir ağacın kupkuruluğundan daha iyi başka hiçbir şey anlatmaz. Yeşermiş bir ağaç, varlığın tek bir düzleminde bize görünür: Elinde çiçekle beklemek. Bunun üzerine ne söylenirse söylenir, bizi sürekli yeşermiş ağacın olumluluğuna gönderecektir, ya da Gündüz Vassaf'ın deyimiyle, kilise tavanındaki ikonalar gibi bize cennetin resmini vaat edecektir. Oysa yapraksız kuru bir ağaç, varlığın tüm zamanlarını birden ele geçirir: Yapraklarının henüz dökülmemiş olduğu bir önce, yani geçmiş, bu önceyi yitirmenin sonralığında bize görünen şimdiki hüznün ve akıbet, yani belirsiz gelecek. Böylelikle o, bir

şiir için gereken iki varoluşsal öğeyi bize gösterir: a) Kendi varlığından olumsuzlamayla ayrıldığı olgusalılığı (önceki yeşerliliği) b) Karşımızda duran ve ondan sürekli bir kopuş halinde (kuru hale geçiş) algıladığımız olumsal aşkınlığı. Daha önce, şiirin bu iki öğenin birliği olduğunu ve eğer bu birlik yoksa ortada şiirin de olmayacağını savunmuştuk. Ama ayrıca bu birliği sağlayan, olgusalılık ve öznelik yönünden kendi üzerine dönüşlü bir bilincin varlığı demektir ve şiirin ne olduğunu düşünmek, aynı zamanda şairin kim olduğunu da düşündürür. Şair, yapraksız ve kupkuru bir ağaç formunda, kendini zamana sığdıramayan bir ebediyet olarak zamana sığdırma bilincidir; daha doğrusu, kişinin bilinci, nesnellik ve öznelik gelgitinde zamandan kendini kurtarıp böylece ayın ebedi saydamlığında şairliğe ulaşabilecektir. Hem var olan hem var olmayan bir şey gibi, olmak ve olmamak'ın bir ve aynı vücudu bir çöl, olduğu gibi görünemeyen ve görüldüğü gibi olamayan olarak, o, melekliğini yalanlayamayan bir dürüst şeytan, şeytanlığını doğrulayamayan bir sahte melekten başkaca bir varlığa sahip değildir kapıyı açtığımızda: Sana çiçek bile alamadım.

Kendini böyle sanıkça saptamak, bir tanıklığın bakışına yerleştirmek, görüldüğü gibi olanla olduğu gibi görünenin ayrımsal olmayan birliğinde bize tek bir bilinç sunar ki, tanığın sanıkta sanığın da tanıkta birbirini yansılmasından oluşan bu birlik de bizi tek bir bilince bütünlük: *Biz*, bu yüzden, sanat eserini kendisi kılan derin anlamıdır işte ve Aristoteles'in sanatın merkezine Tragedyayı koymasına da, Tragedyanın bağrındaki özün de, şiir, bu *biz* olgusu olmasındandır. Gerek Derrida'nın da, şiiri elipsellikte *yürek* diye betimlerken gözden kaçırdığı, bu *biz* gerçekliğinin döngüsellikleridir. Demek ki şiirsel edim bu iki farklı bakışın tek bir bilinç düzlemindeki psişik birliğidir, yani şiir başkasını varsayar: Olgu (sanık) ve aşkınlık (tanıklık). Bu noktada, Derrida, "*Bu tüm çözümlerin, tüm ayrımların aşkınlık tarihinin ayırıcı silsilesidir*" derken haklıdır. Ama bu aşkınlık ayrımlığını kendisi gibi *ötekinin*, Hegelci *tin* veya Kantçı *aşkın öznenin* varlığına uzatmamak ve bilincin döngüselliklerine çekmek gerekirdi. İleride değineceğimiz gibi, Rimbaud'nun da "*ben başkasıdır*" derken kendine saydığı başkası bile, başkası saydığı kendinden başkası değildir. Dolayısıyla aşkın olan da, olgusal olan da, sanıkla tanığın içsel birliğinde ben olan şairden başkası da değildir, ki aşkın olanı tanıya değin uzayan silsile, yani iktidar olarak ele aldığımızda da, şair, Hallac misali iktidarla özdeşlikten kaçamayacaktır. Bu yüzden de bilinç düzleminde kalmak ve aşkınlığı, kendinin tanıdığı olma bilinci olarak belirlemek durumundayız. Çünkü aşkınlık ve olgusalılık, mekanik bir benzetme yerinde olursa, birbirini döndüren çarklar gibi tek bir edimin bilinçsel birliği içinde var olur ve Mevlana'nın da sandığı gibi, *görünüşte kalacak* var olmanın tanığı olarak yerine geçecek ayrı bir *olduğu gibi* görünme yoktur. İnsan olduğu gibi görünemez. Bunun için bir nesne veya ölü olması gerekirdi, dahası bilinç bu olduğu gibiliğin olgusalılığına direnmekle kendini aşkınlığa doğru olumsuzlayarak oldurur. Aynı zamanda, Derrida'nın da sandığının aksine, şiir, "*ben dikteyim, ezberle beni, kopyala, gözet ve beni koru, gözler arasında dikteleşmiş durumdayım*" diyerek nesnelige can atmaz. Hem zaten nesne olmaya can atan bu *şey*, nasıl olur da otobanda can havliyle kendini geriye çeker ki? Bu, karşımızdaki sahte kötürümün, tehlike anında birden ayaklanıp kaçmasından başka şey değildir, Derrida'nın kirpisinin de tehlike geçer geçmez, yeniden kötürümlüğe bürünen kişi gibi korunması nesnelliğine döndüğünü göstermiştir. Bu, bizim de yazınımızda bütünüyle düşülmüş, edebi nesneyi değişken kılarken öznesini değişmez varsaydığını göremeyen şu imge-kişilik idealizmidir. Daha doğrusu bu idealizm, Parmenides'ten beri var olan, varlığı tözleştirilmiş aşkınlığın nesnesi kılmakla nesnelliği de yoksaydığını göremeyen değişime yönelik mutlaklıktır. Kaldı ki siz, şiiri ve

şairi ayırır da birini diğerinin nesnesi kılarırsanız, Dağlarca'nın imge şairi gibi bu özneliğin nesneliği nasıl doğduğunu açıklayamazsınız ve Dağlarca da, aynı rakı şişesini hangi sesin şairince anlatmanın güçlüğünden sıyrılmaya yolunu, özneliğe kaçışta, “*şair yazmadan da*” şair olabilmekte bulmuştur. Ama bu sefer de, kendisi devinimsiz bu tözün devinimi nasıl var ettiği sorusu da karanlıktadır; zaten öznesi değişmedikçe şiiri yenilenmenin de olanağı yoktur. Ya şiir de şair de devinimsizdir ve bu durumda da Derrida gibi *dilsizlik* varsayıp şiiri ölü öngöreceğiz ya da sürekli devinen bir bilincin varlığı olduğunu göstereceğiz. Eğer şiir şairden şair de şiirden ayrılarak çözümlenemiyorsa, bunun nedeni, şairin şiirin bilinci oluşudur: Şiir şairdir¹. Nitekim Derrida da, bu birliği sağlayamadığı gibi, çözümünü, şiiri kâh nesne kâh özne kılıfına sokarak aramanın çikmazına sürüklenmiştir.

Demek ki şiir söz konusu olduğunda, onun, gerekliliğini yazmak gibi bir ilk karardan aldığı olduğu gibi görünmeye direnen bir bilincin özgürlük edimi olduğunu söyleyeceğiz. Dağlarca'nın şiirle bütünleşebileceği ve haklı da görülebileceği tek nokta burasıdır. Edim, bütünüyle benim özgürlüğüme bağlıdır ve -oturup- yazmadan da şair olabilmem, olgusalığa direnerek kendini aşkınlığa doğru olumsuzlayan bir özgürlük bilinci olarak olumsuzlamanın bizzat şiir olduğu bilincin ben oluşumdandır. Dağlarca şiir gibi düşünmemektedir. Bizzat düşünümü şiirdir². Çünkü şair, olgunun nesneliliğine direnmekle, emrin sınırlarına sığacak bir subay, olmanın kalıplarına hapsolabilecek bir bilinç olmamakla, başkası olmamakla kendisi olan, yani *olmamakla olan* bilinç olmak durumundadır. Ama işte düşüncemizi boşa çıkarmaya yönelik şöyle bir düşünce de mümkün: Şair olmak istiyor. Ne var ki *olmak* onun için olduğu gibi görünenin cansız bedeni olacağından, özgürlüğü gereği oluş da son bulmayacağından, artık bu noktada da şair olmaktan değil şairlikten, yani olduğunu olamamaktan söz etmek gerekir. Sokrates'in ünlü sözünün içanlamı budur: Bilmenin olgusalılığı olumsuzlama yoluyla bilinci özgürlüğün sürekli aşkınlığına fırlatmak. Kant'ın, felsefenin değil felsefe yapmanın öğretilebileceğini söylemesi gibi benzer bir yaklaşımı biz de savunacağız: Şair olunmaz, şairlik edilir. Çünkü şair olunmazlıktır. Nitekim şair olmak da başkasının bakışında mümkündür³.

Öyleyse şiir konusunda karşımızda öyle bir bilinç olmalıdır ki, bizim bakışımızda şair olmak üzere kendisi bu şair olmayan olarak dünyada bulunsun. Biz onu villada oturur bilirken, o barakada yaşasın⁴. Burada biz, yani *başkası*, kendini kendi gözüyle içerden göremeyen Narsis'in eğildiği gölün yansıtıcı rolündeyizdir, olduğu gibi görünmek ancak başkasının bakışında olanaklıdır. Dolayısıyla şiir de, olduğu gibi görünmek üzere kendinden kalkan görüldüğü gibi olmayan bir bilincin bugünden düne doğru bir aşkınlığıdır: Varlığı başkası için olmalı ama kendisi için olmamalıdır; yani bir yandan iyi meleklerden biri olmanın olgusalılığına direnirken, öte yandan, olumsuzladığı şeye karşı da hakikat formunda bir olumsuzluğu cebinde bulundurmalıdır. Böylelikle şiir, bu iki türdeş edimin birliğine sahip bir bilincin kendi üzerine dönen özgürlük bilincidir diyebiliriz. O halde, şairin elinde 1- dışsal olgusalılık, 2- içsel olumsuzluk bulunmalıdır:

“*Böylece cahil saadet içinde yaşar*

Âlim sefalet içinde sürünür.”⁵

Şair, milat gözcüsünün bakışına yerleşerek bizi keşfedilmemiş cennete çağırmakta, olumsuzladığı olgusalığımızla kendi aşkınlığı arasına dünle şimdinin zaman aralığını koymaktadır. Milada yerleşmiş hakikat gözcüsü, kendisi değil, yazarken kılıfımıza büründüğü *başkasıdır*. Vereceği kararı sezme için kılıfına büründüğü yargıcın bakışdır bu, ama sanık da şair değildir, yargıcının kılıfına giren sanık olmak için sanığın bakışını giyinmiş tanık bir bilinçtir bu artık. Rimbaud'nun *başkası olan beni*, işte bu *bendir*⁶.

Dolayısıyla Rimbaud'yu düzeltmek ve başkası bendir, demek gerekir. Yazarken başkalaşsam da bu benim başkalığı başkasının beni değildir, benim başkalığıdır; çünkü bütün bu edim, gerekliliğini benim bir ilk kararımdan, (şiir) yazma projemden ve özgürlüğümde edinir, *başkası* olduğunda bile, başkası olan benim benden başkası olmayacağı gerçeğinden gizlenemeyeceğim kendi kurmacamla yüz yüze gelirim: Güzel bir dize karaladığımda; zaten *güzel oldu* kararı için de gerekli koşul, başkasının varlığıdır; onu ufkun bakışından tasarlarım, çünkü *ben* kendi yüzünü içerden göremeyen Narsis'imdir. Bakışım bir süreliğine sayfadan uzaklaşıp şu bağı yanık tinselliğin *ilham* dediği çöle yönelir, az sonra koşarak geri gelip bir dize daha karalarım. Ama tam da bu edimsel birliğin benim bilincim ve her şeyin de bilincimin kurmacası olduğunu gördüğüm anda bütün oyun bozulur. Bakışımı pencerenin dışına atarım, kendimi görmezden geldiğimi görmezden gelmeyen bilincime yakalanmışımdır, yeniden kâğıda döndüğümde ise nafiye, oyun gün yüzüne çıkmıştır artık. Yazamıyorum, benimi kandıramıyorum. İşte, az önce yazdığımın şiir oluşundan memnun yazarken birden uydurduğumu fark edip kalemi bırakıyorum. Çünkü ben başkası değilimdir ve kendimden gizlenemem. Gizlenemediğim kendim, kılıfına girdiğim yargıcın bakışından bana yansır ve sahtekârlığının kanıtından başka bir şey olmayan, şu -başkası için- güzel dizemin üstünü çizerim. Şöyle bir soru akla gelebilir: Olduğu gibi görünmeye direnen bu bilinç, neden olduğu gibi görünmek üzere başkalarının bakışında edebiyatçı olmak ister ki? Ve son tahlilde “*oldu*” dediğim şiirim de sonuçta başkasının bakışında o olmayacak mı? Şu nedenle ki; olduğum gibi olmamak için olmam gerekir. Ben olduğumu olmamakla olduğum içindir ki kendimi geçmişte görürüm ve başkası, şimdide var olduğum aşkınlığa doğru ötesine geçerek araya dünün mesafesini koyduğum içbendir, ben bu başkası olan beni olmayan başka ben olarak ben olurum, yani kendimi geçmişte bırakarak geçmiş-için ben olurum. Dolayısıyla şiirimi de belirleyen benim geçmişimdir; o geçmiş *benimdir*. Şiir, -dı'dır bu yüzden; her şiirde olmak zorunda olan geçmiş ögesidir bu: “*Seni severdim.*” Bu, şiirin politikasıdır. Şair, bunu gelecek kipelinde “*seveceğim*” biçiminde söylediğinde de, var olan geçmiştir; gelip geçmiş birinin bakışında görmüş geçirmiş bir gelecektir bu, yaşanmışlıkta yaşanacaktır, yaşanacak yaşanmışlıktır. Aynı biçimde şair, “*seviyorum*” dediğinde de, kendi şimdinden çıkıp başkasının bakışına geçmekle dünleşmiş bir şimdiki zamandır bu, kendini olmuş olan olarak bakışa sunar. Beri taraftan, şairin içselliği gerçekten de kahır olabilir; ötesine doğru geçmekle onu aşmanın olanaksız olduğu bir acı içinde olunabilir. Ama zaten ötesine geçilemeyen bu acının yazılması da olanaksızdır; düşünceleri, kızgın demire değer değmez buharlaşan damlalar gibi elden kaçmakta, olduğu gibi görünme çabasındaki matemli bir çocuğun yüzü gibi kendini durmadan yeniden üretmektedir, kendinden kurtulup başkası olmasına izin vermez bu acı. Sürekli kendi kaçaklığını arkadan enseleyen bilinç olmaktadır ki kendini başkasının bakışında nesneliğe oturtamaz, yazıp yazacağı her düşünceye sahtelik bulaşır. Ama işte şair olunmazlığıyla da bu sefer şair olarak kendine yakalanır. Ve olduğunu olamamak kipliğinde kendinin başkalığına geçip başkası olan kendinden kendine şairlikte yansır. Yine de kendini başkasının bakışında geçmişlikte gördüğünün bilincindedir; sürekli içimizdeki çocuk diye adlandırdığımız başkasıdır şairliği. Kendinden uzaktadır; -dı' dır bu şair, başkası gibi kendiyken kendisini olmayan olarak başkası olur. Kendini olumsuzlayarak olumlar; şair olduğunu düşündüğünde artık *o şair olmayan olarak* kendisi, bu *şair olamayan olarak* var olduğunda da kendisi, yani şairdir. Tam da bu olgu ve aşkınlık üzerindeki yekpare bilinç olmasıyla da, olunmazlık halinde olandır⁷. Kendini kandırılmış hisseden de,

BİTKİSEL RÜYA

asfalta ayak bastığımda
niye diye sormadım
gözlerimi sımsıkı yumdum
duyduğum ses tanıdık değildi

alışmıştım
can cekişen balıkların dansına
omuz aralığı yabancılıkların
soğukluğunda hayat

hayır
trafiğe kapalı sokaklarda
hijyen yoktu
insanların teninde
ölüm
bir çıkartma gibi duruyordu

ellerimi gündeliğe batırdım
her yanım kibleydi
allahım
aklımı bir rakamla kaçırmıştım

- 1/ vitrinlerdeki parmak izleri aynıydı
- 2/ modern duyarlık organik seks arıyordu
- 3/ nükleer cebir yokluk bakiyesi veriyordu
- 4/ onkoloji ruh kanserine yenik düşmüştü
- 5/ çocukların yetkileri ellerinden alınmıştı
- 6/ hollywood romantizme ipotek koymuştu
- 7/ duyguların son kullanma tarihi geçmişti
- 8/ edilgenliğin temposu artıyordu
- 9/ güzelliğe giden tüm yollar kapanıyordu

gözlerimi açtım
sana bir sarıldım
bir sarıldım

doyamadım

Çaldıran, 27.10.2007

bu hisse giden yolun tuzaklarını döşeyen şu başkası da, şairin kendisidir. Dolayısıyla, şairin içsel durumu, kendini aldatanın içsel olumluluğuyla birebir örtüşmektedir⁸. Pişmanlığın gidecek yolu kendisi kundaklamakta; hiçbir şey bilmek için her şeyden vazgeçmiş geri adımlarla kendine yürümektedir; ne var ki pişmanlığın ulaşabilmesi için, işleri kendi adına halledecek bir kendini bilmezlikten gelme bilincini de gizliden yol arkadaşı edinmektedir. İntihara kalkışmakta, ama intiharının sonuçlarını da görmesi için yaşaması gerektiğini bilen bilinç olarak kendinden gizlenmekte, bu bilincin bilmezden gelme bilinci olarak yine girişimini sürdürmektedir. Zweig'in Kleist için kullandığı o mükemmel aykırı kaniyle, *uçuruma mı kostuğu yoksa uçurumdan mı kaçtığı*, bilinmeyendir. Böylelikle geride bıraktığı hikâye, olumlanmaya doğru bir kendini olumsuzlamadan başka bir şey olmamaktadır; çünkü olumsuzlamanın gerçekliği de, tıpkı gizlediği hakikatin yalancı tarafından bilinmesindeki gibi, gizlideki olumluluğun özelliğinin cebinde önceden *eldevarlığından* gelir. Bu yüzden şair,

.....
.....
çok memleketler gördüm
.....

dediğinde, bu, olmuş olacak olana (öndeki iki mısraa) göre bir olumsuzluk, olacak olmuş olana (dörtlüğün son dizesi) göre de açığa çıkartacağı olumsuzluk yönünden olumsuzlama konumundadır. Olumsuzlandığı olumsuzluğa göre olumluluk olduğu için de önce yazılmıştır; çünkü olumsuzlanacaktır. Olumlanmanın açığa çıkması olumsuzlamadan sonra da değildir, bizzat olumsuzlamayı -kendi için- ortaya koyan olumluluktur. Yani *şair olunmazlık* kipinde *şair olmak* için kendini olunmazlığa atmaktadır. Öyle ki şair, dünya üzerindeki etkinliğini kavrayabilmek için kendini o dünyaya olumsuzlanacak bir nesnellikte sunmakta, varlığını meşru kılmak üzere dışındaki dünyanın ortasına kurbanca konumlandırmaktadır⁹. Ve eğer bu çifte edimin tek bir bilincin psişik türden birliği olması gerekiyorsa, kendini meşru kılmak üzere sanıklığını konumlayan bir bilincin yokluğunda, olumsuzlama da mümkün olamayacaksa, demek ki şair, "*çok memleketler gördüm*" sözünü yazarken, "*Ankara'dan güzeli yok*" olarak okuyacağımız gerideki hakikatin de önceden bilincinde demektir. Bu nedenle, dörtlüğün kurucu şeması aslında şu biçimdedir:

Ankara'dan güzeli yok.
çok memleketler gördüm
.....
.....

Dolayısıyla, geriye, içsel olumlanmanın, varlığını meşrulukla dünyaya sunabilmek için bir olumsuzlamayı var kılması kalmıştır: (b)...../ (a) çok memleketler gördüm-Ankara'dan güzeli yok. Ama bu meşru bilincin kendini her durumda meşru kılmak üzere inkâr etmesi de gerekir; işte tam bu noktada da simgeye başvurulur. Yani, *benliğin* olumsuzlaması olacak bir edebi kişilik icat edilir: Bu kişilik, her şeyden önce gelenek tarafından yaratılmış, *şair olmayan* ben karşısındaki *olan* şairdir. Başlangıçta, ona yönelişim tümüyle *benden* kaynaklanır, benim edebiyatçı olabileceğine dair geçmişten gelen ipuçları vardır elimde; bir noktadan itibaren, *ben* -edebiyatçı olan- başkası olarak durur karşımda, kendimin bir imgesine sahibimdir. Yine de imgenin ben olduğundan, imgemin kendimsizliğiyle karşılaşırım ve bakışım gördüğü herkeste kendimin imge kendisini aramaya koyulur. Arkadaşım gibi bakar O. Veli gibi yazarım, âşık olduğum yüze bile bana kendimin bir anlık donuk simgesini sunduğu için vurulmuşumdur. Ben kendimi ötekine attığımdan, öteki, benim gibi biri olamaz. O, benim olacak olduğumdur, erişilecek olandır, tüm kendiliğindenliğiyle benim gelecekteki varlığım olarak bana görünür, zaten aramızdaki benzerlikler köprüsü

çoktan kurulmuştur. Daha doğrusu burada bir tersinme meydana gelir: Söz konusu benzerlikler, onda benim tarihsel gerçekliğini gösterecek yerde, gerçekliğim onun varlığında tarihselliğe bürünür ve kendim, onun varlığında kendimi imgeleştirecek yerde onun varlığıyla kendini simgeleştirir, olacak olmuş olduğum olarak tarihim olur. Böylelikle ben de, kendimin edimsel bilinci olacak yerde, başkasının bilinç yüklemi olarak ben olurum, yani edebiyatçının beni olarak ben olurum. Dağlarca'nın uyurken bile olunan şairi, budur. Ama sonuçta tüm bunlar da bana, edebiyatçı olarak bir imge bilinci sağlar.

Aynı zamanda, bütün bu geçmiş ve gelecek bağlamını kuran da benden başkası değildir, benim başkalaşmasıyla olanaklıdır tüm bunlar. Olumsuzladığım ilk üç dize, benim, bugünden düne doğru bir olumsuzluğumdur. Mevlana, Şems'in gidişinde düne üzülmemekte ve biz de, diyelim iş yeri ve arkadaşlarla vedalaşmak gerektiğinde, geride kalan kendi dünüğümüze kederleniriz. Ama hem Şems, hem iş yeri, hem

İNŞAAT KIZAĞI

-inşaat kızığında el sallamaca!-

şimdi ben senin melez olmanı da severim
önce vücudumu taniyan pantolonları yıkar
sonra boşalan boru hatlarına
kayın ağaçları da renderelim
kimsecikler kaçıramaz çamurumuzu
biraz ortalasan şu parmağın oynak yerini
öyle ya, nasıl da asildir petrol fişkırtırken çölde
ve olmadık düşlerin bu kareyi kadrolaştırması
onun için asil değilse de açıklanır

devam edenler nasıl anlatırsa ulusal bir projeyi
öyle yaralar mühendisler de
bir okyanus portresi düşün
taşların seke seke gittiği
bir de sağır dalların önlerinde eğildiği çiğleri
ve çekleri ve senetleri ve mermileri

sen taşınmaz maskelerinle de ölçersin bunları
duvarlara en iyi mezarları kimler kazır?
zaten doğudan yıldız seçmece bedava babama

yazın da can sıkıntısından posta pulları bitmez
tatil hevesinden çarşaf lar yatırılır kiremit suyuna
tertemiz bir genç adam göğsünü kabartır
beni daima yüzü kızarmış görmelisin ya
tam kemer yerinde pantolonun
tabi konsey keşiği koltuklarda da

sevmek para eder mi?

dünlüğümüz, bizim şu kanlı canlı şimdimiz var olmadan neye yarar ki? “Güzelliğin para etmez şu bendeki aşk olmasa” sözünün fenomenolojik gerçeği budur. O şems, o iş yeri ve güzellik, ancak bana ait bir Şems ve güzelliktir, benim için vardılar, onlarda yitip giden benimdir. Tümünün sentetik varlığına sahip bir yaşam olmakla da benimdir, kendisi için var oldukları ben, ben olmayan başkası, başkılığımıza göre bendir. Peki, benim başkalaşması nasıl olur?

Bir kere, olgusal olumsuzlamadan, aşkın olumsuzlamaya geçmem gerekir. Bu, beni elbette ki başkalaştırır; ama olumsuzlanmanın olumu Siyam ikizi gibi yapışık birbirine döngüsel iki edimdir; bu yüzden, dünde kalan olgusallığıma karşı ne nesnellikle ne de onu yozlaştırarak (geçmişleyerek) kendime görünürken, ikincil bir öznelikle kendimimdir. Tam olarak bu geçmişimdir ve kendimi olumsuzlamamla olumsuzluğumu var kılan, benim, kendimi salt olumsuzlanmadan (olumsuzlukla) alkoyan ikisinin birliğine sahip sentetik bir bakış olmamdır. Bu nedenle ben, olumsuzlanmaya son versem de, bu bakışın sahibi ben olmamdan ötürü olumsuzlanmamdır. Eğer böyle olmasaydı, yani olumsuzlanmadan tümüyle kopabilseydim, olduğumu da olamazdım, çünkü artık olumsuzlamayla hiçbir bağım kalmamıştır. Dolayısıyla ben, sonradan olumlanmak üzere önceden olumsuzlanmak zorunda olanın olumlanmanı ve olumsuzlanmak için de, olumlanmak zorunda olanın olumsuzlanmanıdır. Yani, olumlanmak için olumsuzlama, olumsuzlama için de olumlanma olanıdır. Ama beri taraftan, ben olumsuzlanmayan ve olumlanmayan olmak yönünden de, olumlanmayan olumsuzlanmamı da. Olumlandığı anda olumsuzlanmayan, olumsuzlandığı anda olmayanım, yani olduğumu olamayanım. Olmadığım için de olmayanım, benim olmam, işte ancak şu geçmiş varsa, şu şiiri yazarsam olanaklı, olmak ve olmamak'ın bir ve aynı vücudu olmakla mümkün. Kendimi ölümün bakışından yalanlayışımın kanıtı da o tek bir sözdür: “Ölüm gerçek, yaşam yalan.” Olmak ancak ölümden olanaklıdır ki, birbirinin döngüsel nedeni ve sonucu olarak, olumsuzlandığım anda olumlanmam, olumlandığım anda olumsuzlanmam gerekir. Ancak böylelikle, ölüm ve acı halinde olduğum gibi görünür ve görüldüğüm gibi olurum; çünkü bu da ancak beni ölü olarak gören başkasının bakışı olmak demektir. Ve eğer ölüyken olumsam, bu, yaşarken olumsuzlamaydım demektir, varlığımın kanıtı başkasının bakışıdır. Başkası, şu ilk dizinin olumsuzluğundan ikinciye geçişim sırasında, varlığımı fark etmem ve sahiplenmem için geçmem gereken, beni kendime geri çağırma için zaman mesafesiyle ayırdığım kendi başkılığımıdır. Şiiri masum bir kirpi veya yürek olarak betimlerken Derrida'dan da beklediğimiz, bunun açıklanmasıydı işte.

Notlar

* Hesna'ya

1- Gerçekten de, şiirde ikici idealizmin ortadan kalkıp bilinçsel birliğin sağlandığı da olmuştur. Tarancı şiiri, Garipçilerin konumlanmacı idealizmi karşısında, fon üzerinde form ikiliğini görünün birliğinde bütünlemesiyle, kuram ve eylem ayrılığını da ortadan kaldırır. Ama sadece onlara karşı kaldırır; çünkü edimine araçlık edecek terimler bütünü de yine Garipçilerin sözlüğüdür. Tam olarak bu birlik, İlhan Berk “fırınların önüne kurşun yağdırsan nafile” dediğinde, devininim yetkinliğine ulaşır. Dolayısıyla Berk, Garipçilerin tekrarı bir Cemal Süreya ve 2. Yeniden, yerleşikçi idealizmin tam karşısında yer alan Nâzım, A. Arif ve A. İlhan'ın bulunduğu materyalist yakaya çekilebilir. Gelgelelim, devinimci şiirin üzeri de burjuva sağcı idealistlerince örtülmüş ve bugün, bir A. Arif adı, ne yazık ki C. Süreya adının gölgesinde bırakılmıştır.

2- Gelgelelim, bu düşünümSELLİK, şairi şiire öncelemekle, şiiri de önceden konulmuş yanıtı doğrulayacak sorusal araç konumuna indirgemıştır. Tüm mesele, sonuçtan nedene doğru çözümler

cübbenin soyunulmasını engeller nitelikte sözlerin kanıt olarak uydurulmasıdır, Dağlarca yazmaktan önce, yazmasa da şairdir.

3- Çok önceleri bu aynı başlık altında Nâzım'ı göstererek “devrimci şair ve şiir yoktur” derken kastettiğimiz şey buydu. Şair devrimci olduğunu düşündüğünde başkasının bakışına yerleşmiştir, yani onun devrimci olması ötekinin bakışından mümkündür. Gerçekte mümkün olansa sürekli devrimcileşmedir; yani devrimcileşmemektir; varoluşun sürekli devrimselliğidir.

4- Kuşkusuz bu, bizim budala burjuvanın edebi kişilik'iyle Derrida'nın masum kirpisinin *olmak-kalmak* kipinde olanaklılığının nasıl havada kaldığını da göstermektedir.

5- Ziya Paşa: “Nâdân, firaz-ı izz ü saadette sefiraz / Dâna hadıyd-i acz ü mezellete ser- nigün”. –Tercii bent.

6- Dolayısıyla şair, şu köşedeki lahmacuncu da olabilir, şu milletvekili de, linç edilmek istenen çocuk tacizcisi de. Aynı olgusal düzlemde buluşmaklardır ki, milletvekili kürsüde şiir okur, lahmacuncu kenarda kendi sınıfına uygun uzun hava mırıldanırken, kürsüye çağrılan aynı çocuğun vücuduna odaklanabilirler ve kalabalıktan bir genç önündeki kadının cüzdanını aşırıp da kadın bağırduğunda, gencin linç tehlikesi belirmedikçe onu kurtarmayacak olan da yine bir başka genç, lahmacuncu ya da milletvekili, ancak bir şair olacaktır. Bundan başka, bu özelliklerin her biri de, örneğin tek bir olgunun, bir işin doğrusu kendisine gösterilirken yaşadığı edilginliğe direnme olgusunun döngüsel bütünlüğünde, yazarlara, yemek tariflerine, önsözlere, bürokratik işlemlere, uzun uzadıya anlatılan adres göstermelere, cinselliğe gidilen yolda geçilmesi gereken biçimsel hallere, trafik ışıklarına, bir teşrifatçıya,

oy kullanmaya, vaizlere, toptanclara, dergi yönetmenlerine, çevirmen ve psikologlara, çabuk geçmek bilmez şu çıraklığa, reklam kuşaklarına, demlenen çayı, getirilecek yemeği, kalkacak otobüsü, kitabın son sayfasını beklemeye, kazanma öncesinde girilmesi gereken şu çalışmaya, kapı güvenlikçilerine, yasak levhalarına, reçeteye, sekreterlere... Gönülsüz olan başka başka özelliklerle birlik olabilir ya da kendi tikel bilinci olarak bu aynı edimleri, gölü çevreleyen halkalar gibi tek bir tözün yayılıp açılması olarak edimleyebilir. Ve böyle olmakla da, yaratıcı benliğinin saf dışı bırakılmasına karşı koyuşunda, istifa etmekle terk eden taraf olma lüksünü kendine pay biçmesinde, siyasi eleştirilerinde, ustanın gözden kaçırdıklarını işaretinde, yöneticilere önerilerinde, genç kızların babalarına söz geçirtirken takındıkları kadınsı sese, sert çehreli komutanlara hayranlığında, tüm kaygısı, onu dışta kalmaktan alıkoyarak yaradılış gayesiyle doğrulayacak tözsel aidiyetinin onaylanması olan kişi olarak, bu olgu eksenindeki edimlerin her birini aynı caddede aynı anda temsil edecek her bir öznelikle de uzlaşabilir; her biri aynı lokantaya uğrayıp, edimlerine çeşni veren baharat türünden bir asilik serpiştirerek ayrıcalığın tadını çıkartmakla birbirlerini süzebilir, çorbalarını baharatlayabilir ve pankart açmakla yetinmeyip, çorbaya çeşni veren baharat türünden bir asilik serpiştirerek, iktidarcaya kayırlısı ayrıcalığını işe karıştırmakla kendini bakanlık kapısına zincirlemiş gençi ekranda kınayabilirler. Başkası, dildir. Ne var ki ölümün bilinci olarak bilinçlerimiz üzerinde ve başımızı her kaldırıpta çarptığımız tabutu örten toprak gibi, aşkın doğa biçiminde Rimbaud'nun düştüğü yanılıyla algılamamak gerekir. Tarihin çoğu kere bittiği tezi, gök tavanını yere yaklaştırmakla, tarihi de ona doğru geri sayım biçiminde ilerleten idealist bir yanılıdır. Dolayısıyla, eğer tek bir töz çevresinde gelişen eylemlerinin bir çipe doldurularak romanının yazılmasını istemiyorsa, insanı, çeşni veren baharat gibi edimini gölgeleyen tinselliğinden arındırmak, şiirin üzerindeki bu ölü toprağını kaldırmamız gerek. Bizim aklın göğünden silmek istediğimiz iman ruhbanlığı da bu, şairi lekelemekle adımıza fetva çıkartanların çığırkanlıklarının nedeni de.

7- Bu durumda Derrida'yı yeniden hatırlamak gerekir: Olduğunu olamamak kipinde, kendinin kendi için bilinci kurnaz bir şeytan gibi şaire ve şiire musallatken, onun şu masum kerpisi nasıl oluyor da acınası yufkalkta yürek olup kalmayı başarabiliyor ki? Derrida hem şiiri (şairi) sanık saymakta hem de yargıcinı gizlemekle bizi düpedüz şairce aldatmaktadır. Aynı bakımdan, örneğin, aynı anda ünlü ve şair olmak da olanaksızdır, sürekli devingen olan şairlik, sürekli ve değişmez olan ün olgusunu yanında taşımaz. Bu, ancak başkası için bir dış bağlantıdır ki, şair ünlü olduğunu gördüğünde, artık şair değil sokaktaki adamdır, yani şair olmayan bir başkasıdır.

8- Şimdi oradan birisi atılıp, eh, diyecek: Sartreyen aldatma nosyonunu buraya uyguluyorsunuz. Eğer şairin içsel uyumunun kendini aldatanıyla aynılığını söylüyorsak, bu, şiirin insan bilincinin kendisiyle ilişkisi oluşundandır, şiirin bilincin gölgesi olmasındandır. Beri yandan, biz bu savları 2007'de yayımladığımız aynı başlıklı denemede de dile getirmiştik. Aynı öze ait olmaları nedeniyle de aynı başlığı kullanıyoruz.

9- Pek çok kere şairden duymaya alışık olduğumuz, şu, “*ne denli yazsam da şairliğe kendimi layık göremem*” türünden metafizik illüzyonun nedeni de budur işte: Sanık, yargıcinı ona layık olamamanın erişilmezliğiyle yüceltmekte, böylelikle sanık da, layık olamadığı erişilmez kurbanlığıyla kutsanmaktadır. Öte yandan, örneğin, sahip olduğu geniş arazileri gerçeklikle kurduğu ilişki yerine çattığı illüzyonlara borçlu bir Mungan'ın, edebiyat onurundan pay alması da bu yüzdendir. Gerçekte Mungan, bu yargıç ve sanık illüzyonunu gözleri bağlı bir okur kitlesine karşı en iyi kullanan şaşırtma ustasıdır. O'nun tek bir yapıtı yoktur ki, temelden çatıya “*Bir hayat kaç insan ediyor.*” türünden metafizik hilelerle kurulu olmasın. Tümü de, erişilmez olan aşkınlığın (kaç insan ediyor) serabıyla gözlerimizi bağlarken yalın hayatımızı (bir hayat) deli gömleğine hapsedmek üzere tasarlanmışlardır. Ne var ki kendini de aldatan bilinç olmasıyla da, Mungan, kendine yalancı, kendine kahreden nitelikli bir şairdir aynı zamanda, ancak böylelikle kabul edilebilir.

EKİN SICAĞI SIKINTISI

Gün gülümsüyor
ekin sığağı sıkıntısı
tırpan yedikçe
ot kokuyor hava.
Gece yakıyor
sivrisinekle canımda
çıra.

Uyumuşum.
Düşümde;
kalkıp açtım penceremi
karanlıkta döşek gibi gök
yıldızlar yağıyordu:
Seyhan Barajı'na.

Gece;
şaşkın gök güreledi.
çöktü birden
Haziran yağmuru.
Baraj Gölü'nde dalgalar
köpük köpük at
sürüyorlar savaş arabalarını
mızraklı savaşçılar
binlerce
buluttan bayrak ellerinde
çıkıp geliyorlar kendi zamanlarından.
Yüzlerinde savaş boyası.
Önlerine düşmüş bir Hitit Tanrısı kral.

Gün sökerken
kayı Ülker Yıldızı
korktum sis içinde hışırdayan
Okalipütis ormanından
Savaşçılar:
Sanki; bana bakıyorlar.
Kan ter içindeki tenimi
ürpertti
sabah rüzgârı.

Yataktan doğrudum
baktım pencereden.
Dışarıda pırıl pırıl bir gök
yıkanmış düşümden.

Mutfığa indim.
Çaydanlığı ocağa
kapıdan ekmekle gazeteyi
dolaptan zeytini, peyniri
alıp masaya koydum.

Sesine döndüm.
Uyuyamadın mı? diye sordu.
Eşime; anlattım geceyi.

TEKVİN VE HİÇLİK KİTABI

*Harun her sabah kandillerin bakımını yaparken
sunağın üzerinde güzel kokulu buhur yakacak.
Mısır'dan Çıkış 30: 7*

Rûn—

Alevdendi onun çehresi...*
Melez yağmurlarla muştulanmıştı doğumu.

Topal Zangoç üflemişti bunu, kulağına. Yörünge-
siz bekleyişlere gebe bir sessizliği boğup. Sandıktaki
öz'e eğilsin, o kekre uyumla biçimlensin istediymi.

Beşiğine biraz sıcak kum ve yengeç ölülere istiflen-
mişti, uyusun diye. Yedi gün yedi gece: akordeon.

Ta ki; tuzun dibinde kımıldayana dek Lir.

*) O ki; hep kayboluşlara büyümüştü.

İye-abarım

Harabeler ve yıldı

i.

Merdivenin bittiği yerde silindi yol. Yükseltti:
Bengi sessizliğe açılıyordu. Bekleyişin kimyasından
söküldü, hayaleti gecenin. Tapınağın safrasına sarı-
lan tabletleri işaret etti.

Taşın iliklerinde ilerleyen motifleri izledikçe, ke-
sitler bulanıklaşıyor; çemberin çekirdeğine inmeyi
denedikçe, savruluyorduk.

Geçmişin buruk belleği taşlara hapsedilmişti...

ii.

Çürüyen kamburunu okşadı Kâhin...

İzlerin peşinde kavisler çizerek yürümeye devam
ettik. Yanılgı olasılığına aldırmaksızın. Ereği* tetik-
leyen tohumun peşinde, yüzümüzü külle ovup; de-
rin bir bozgun**u tırmanıyorduk.

Saltık tere bulaşan zehir, mekikler örüyordu.

*) Ereği: Bir aldatı biçimi olarak körgörü.

**) Yunus da tatmamış mıydı?

ÇINAR GÖLGESİ

*Bir başka denizde buluşan bir deniz gibi
unut kendini, beni unut.*

—Octavio Paz

Denize uzatmış, ayaklarını sallıyor mayıs
ben onu ilk öyle görmüştüm, rüzgâr gibi geçmişti
akşama doğru.
Susamıştım çocukluğuma, bir bardak suya eğilmeyi
soluğumda titrerdi masum yüzü.

-Su ki bilmez çocukluğunu, akar durur gece boyu.

Rüzgârın elleri çimenlerin içinde, okşuyor çayırları
bir bulup bir yitirmektir hayat
ölüme bitişik yaşamaktır ağzın
yalnızlıktır edinilir, hazdır buluşulur
o dudaklarda. Böyle çıkıp gittin ya
her öpüş sonsuzluğa komşu.

-Yalnız kaybolmaktır insana en güzel armağan.

Böyle deyip uzaklaştın patikada
ışıltili sular kaldı bana, bir ormanın yeşil serinliği
kaybettiğini ışılgım buldu.
Sonra yaz da devrildi, ayrılıkların tozunu alan
kısa yağmurlarla, camlarda kaldı gözlerin.

-Bir pencere kadar içime kapanmıştım o zaman.

Su birikintisinde çırpınan bir uğur böceğini
aldım işaret parmağıma. Nilüfer uykudaydı henüz
at, bayırları görüyordu rüyasında.
Boşlukta sallanan salıncaklar, samanların uçuşu
bir yaz kasabasının arınışı güz vakti.

-Zaman durunca anlıyordu soluk soluğa oluşunu.

Yokluğunda öğrendim rüzgârların lisanını
sazlıklarda ıslık çalan, otlarla sevişen bir aralıkta.
Taş da konuşur* dedin
güz ayrılıkları düşünmez, yalnızca gitmeyi bilir
bulan yitirir çünkü. Böyle çıkıp geldin ya
sustuklarımız büyür içimizde.

-Birlikte buluruz dilimizi, sustuklarımız bizden önce öpüşür.

2010

* Taşlar zamandır, rüzgâr yüzyıllarca rüzgâr, Octavio Paz'da
gördüm bunu. Yüzyıllarca sustum gözlerinin onca parlıtısına.

YITIŞİNİN 25. YILINDA TURGUT UYAR ŞİİRİNİ “YİTİKSİZ”LE ANIMSAMAK

Ali Galip YENER

Zaman zaman şiir gündemine gelen tartışma konularından biri, şairlerin sağlığında türlü nedenle kitaplarına almadıkları şiirlerin ölümünden sonra kitap halinde yayımlanması meselesidir. Bu tartışma büyük şair Turgut Uyar'ın ölümünün 25. yılına rastlayan ve şairin zamanında kitaplarına, *Büyük Saat* adlı bütün şiirlerine almadığı şiirlerin kitap halinde yayımlanması nedeniyle tekrar alevlenir mi, doğrusu bilmiyorum. Okuduğunuz yazıda Uyar şiirinin kimi özellikleri, şairin Türkçenin şiir birikimi içindeki yeri anımsatılacak ve sağlığında kitaplaşmamış şiirlerine değinilecektir.

Şair-denemeci Mehmet Can Doğan, bana kalırsa hayırlı bir iş yaptı. Uyar'ın ilk ürünlerini, ilk önemli kitabı *Dünyanın En Güzel Arabistani*'na (1959) girmemiş ve son dönemde yazdığı, kitap halinde toplanmamış kimi şiirlerini bir yapıtta, *Yitiksiz*'de bir araya getirdi (YKY, 2010). Doğan, şairin *Dünyanın En Güzel Arabistani*'na gelen süreçte yayımladığı ancak kitaplarına almadığı şiirlerin *Yitiksiz*'de derlenenlerden daha fazla olduğunu kitabın Sunuş'unda belirtir. Bu şiirlerin çoğunun *Kaynak* ve *Varlık* dergileri ile Yaşar Nabi Nayır tarafından 1950'li yıllarda yayımlanan *Yeni Şiirler* adlı şiir yıllıklarında yer aldığını yazar. Amacı, Uyar'ın *Büyük Saat* 'e almadığı, ancak ölümünden çok sonra yayın hakları YKY'ye geçince bütün şiirlerini içeren yeni baskıya eklenen şiirlerin dışındaki şiirleri derlemektir. Doğan, toplama *Yitiksiz* adını verirken bütün şiirleri *muhtemelen* yitiksiz hale getirdiğini söylemekten kendini alamaz. Yeni bir derlemede gözden kaçan başka şiirler de yer alabilecektir.

Şimdi Turgut Uyar'ın şiirinin okura bıraktığı görkemli mirasa eleştirel olarak bir göz atalım. Yazının sonunda ise *Yitiksiz*'deki şiirlerin kimi özelliklerine kısaca değineceğim. Uyar'ın şiiri hakkında yazılan yazılarda yer verilmeyen bir kavram, esasen Walter Benjamin'in geliştirdiği “sol melankoli” kavramı üzerinden bu şiir birikimini daha önce ele almaya çalışmıştım. (“Sol Melankoli Bağlamında Turgut Uyar Şiiri Üzerine Birkaç Söz”, *Varlık*, Haziran 2009) Uyar'ın şiirinde yenilgi ve ölüm kavramları çok kullanılır. O, “Yenilgi Günlüğü”nü yazmış, sol'un, 12 Eylül 1980 askeri darbesi sonucu ülkedeki yenilgisi çerçevesinde, hayata özellikle son şiirlerinde usançla, bıkkınlıkla ve bütün şiir verimi boyunca melankolik bir tutumla bakmış bir şairdir. Aşk, doğurganlığı, cinselliği, sosyalist umudu ve dayanışmayı yazarken bile şiirinde kederli bir ton hâkimdir. Yenilgi duygusunu içselleştirmiş bir hüznle bakar hayata, emeğe, emekçilere. Burada sınıf mücadelesinin periferinde kalmış, emekten yana olmayı eyleminde ve şiirinde denetim altına almış, çabasını soyut bir “emeğe saygı” ile sınırlamış bir şairin tavrından söz ediyoruz.

Şiirin duysal yaşantıyla ilişkisinin Uyar'ın şiirindeki yeri ve bu şiiri besleyen ortamın 1930'lu – 1940'lı yıllardaki hali üzerinde duran bir yazıda Orhan Koçak, Garip Şiiri'nin, Kemalist ideolojinin seferberlik psikolojisini yansıtan bir dönemin ürünü olduğunu saptar. Ancak imgeci bütün şairler, Dağlarca, Necip Fazıl, A. H. Çelebi, İkinci Yeni vb. seferberlik psikolojisini aşkıları ve duysal yaşantıya açıldıkları için “devletten gövdenin hakkını talep etmiş”lerdir: “Uzun savaşlarda ve bitmeyen sanayileşme hamlesinde harcanan gövde, şimdi doyurulmayı bekliyordu. Duysal, imgeci şiir, boş midelerin ve hor kullanılmış bedenlerin hep bastırılan

ayaklanmasının tinsel karşılığıydı. (...) Nâzım'ın 1930'lardan sonra daha yumuşak, daha sıcak, daha renkli, daha duysal bir şiire yönelmesini bir de bu açıdan düşünmek gerek.” (Orhan Koçak, “Turgut Uyar'ın Şiiri Üzerine Notlar”, *Şiirde Dün Yok Mu* içinde, Can Yayınları, 1999, s. 173)

Uyar'ın duysal yaşantı içeriğini şiirine daima kederli, melankolik bir ruh hali ile taşıdığı görülür. Güncesinde mutsuzluğun esas ve kendisinin sadece sıkıntıdan ibaret bir adam olduğunu belirtmiş, şiirinde ise “halk içinde bir büyük imkânı kaçırdık” diye yazmış bir sanatçıdır. Bu durumu açıklamada sol melankoli kavramı ile birlikte, şair ve yazarlar tarafından içselleştirilerek yeniden üretilen Kemalist ideolojik paradigmanın kültürel ortam üzerindeki dolaysız etkilerini göz önüne almak gereklidir. Can sıkıntısı, mutsuzluk, umutlu bir toplumsal dönüşüme soyutlanmış bir umutsuzluk uğrağından geçerek gitme çabası, kederli ruh halinin hâkimiyeti vb bütün bunları açıklamada iktisadi-toplumsal düzenin pompaladığı bir melankolik atmosferin varlığını unutmamak gerekir. “Olumsuzlayıcı bir sessizlikte keyfine bakan sol radikal tutum”u (Benjamin) sürdüren, toplumsal-sınıfsal olanla doğrudan ilişkisiz, dolaylı bir kederlenme hali içinde sınıf mücadelesine uzaktan göz atan küçük burjuva aydınların somut bir örneğidir Uyar da... Bu saptama, onun birinci sınıf şairliğini mahkûm etmek için değil, Türkçedeki şiir birikimine yaptığı muazzam katkıyı hangi konumdan sunduğunu göstermek için yapılmıştır.

Benjamin'in sol melankoli kavramını geliştiren bir yazar ise, bu kavramın hakikatte “şimdinin radikal değişim olasılıklarını kucaklamak yerine özgül bir siyasi analize veya ideale -hatta bu idealin başarısızlığına- bağlı olan kişi”yi temsil ettiğini ileri sürer. (Wendy Brown, “Sol Melankoliye Direnmek”, *Cogito*, Melankoli Özel Sayısı 51, 2007, s. 268) Brown, bu kavramın kişinin geçmiş siyasi bağlarına ve özdeşliğine dair belli bir narsisizmin de ifadesi olduğunu yazar. Sol melankolik damarı Uyar şiirinde besleyen şeyin, duysal yaşantı içeriğinin şaire sağladığı görece özgürlüğün Kemalist ideolojik paradigmanın vasiyeti altında bulunuşundan kaynaklandığını ileri süreceğim. Bunun başka yoldan bir açıklamasını ise Koçak'ta buluyoruz. Koçak, Uyar'ın 1970'lerden sonraki şiirlerinde görülen “yalınlığın” böyle bir kültürel ortama (burjuva devleti içinde, artık Kemalist seferberlik ideolojisine ihtiyaç duyulmadan yaşanan ortam-AGY) karşı duyulan tepkinin bile değil, bu ortamda kendini yabancı duyumsamanın bir ürünü ve bunun ortama karşı zorunlu bir mesafe alış olduğunu ileri sürer. Şair artık yorgundur ve “şiirinin biçim yasaası olan tükenme güdüsü” iyice açığa çıkmıştır. (Koçak, *a. g. y.* s. 173–174)

Uyar şiirinin biçim yasaasındaki tükenme güdüsü, Koçak'ın deyişleyle “ikircikli dirimsellik”, yalnızca şairin küçük burjuva-solcu melankolik ruh halinin dışavurumudur. İkinci Yeni şiirinin tamamına bir de bu gözle, mevcut tükenmişlik duygusunu görece iyimserlikten imal edilmiş bir ambalaj içinde sunan melankolik, sol'un yenilgisini içselleştirmiş, Kemalist vesayetçi paradigmayı kökten reddedememiş şairlerin şiir üretimi olarak bakmakta ve bu bağlamda eleştirmekte yarar vardır. Bu bakış açısının kapsamlı teorik analizleri gerektirdiğini vurgulamakla yetinelim.

Ahmet Oktay da, Uyar şiirindeki öznenin bunalmışlığının, melankolinin farkındadır: “Son şiirlerinden birinde ‘nasıl yaşıyor bu vesayetli dünyada’ diye soran, ama sorunun hemen bir genelleme istediğinin farkına vararak kendi sınırlarına çekilen ve ‘mahyietkâr’ bir tonlamayla ‘kendi öykümü düzenlemek yetiyor bana’ diyen Turgut Uyar'ın tek insan'da, (...) benmerkezci bir bireyde odaklanan kronik bir bunalım duygusunu yansıttığı/nesnelleştirdiği söylenebilir.” (Ahmet Oktay, “Zamanla Göz Göze: ‘Uzaklarda Yapıldıği Sanılan Bir Şiir’in Arka Fonu”, *Şiirde Dün Yok Mu* içinde, s.

RUTUBETLİ BİR NİNLİL ÜZERİNE

-Juliet'e

Bacak arasından kazınmış
bir fotoğraf hüznüdür anlatılan.

Şimdi
balkonsuz pencereleri
ve kapısız bahçesi ile bir ev
izler bu sonsuz kadın tutulmasını.

Ötesinde ıslaklığın
hüzün asıldır bu duvarda.
Gırtlığa dek çekilen kazak
yetmez saklamaya rutubetli bedeni.
Bacakların başladığı yere saklanmıştı Enlil
almak için o meşhur bekâreti.

Bir nehir kıyısı serinliğinde
ferah parmaklar iteler suya
tahtadan kızlık sandalını.
Boğulur Ninlil bu duvarda
acımasız, kurak
ve hiçbir sevişme
artık benzemez bir ötekine.

Tanrılar yatak odalarında kutsamıştı
Ninlil'in rutubetli kanını.

Bundandır ki
bacak arasından kazınmış bir hüznün
eksik olmaz bu duvardan.

Bin yıllık gözleri ile Ninlil
halen yalvarmaktadır Tanrılarına,
gezinirken elleri
ufalanmış döl yolunda.

Haziran 2010

121) Şairin son şiirlerini içeren *Dün Yok Mu*'daki Binlerce şiirinden Oktay'ın yukarıda alıntılacağı dizelerde, Uyar'ın artık iyice yorulduğu bellidir. Bu, yılın bir şiir üretimi anlamındadır. Melankolik ton ortama tamamen hâkimdir. Kitabın yayın yılı 1984'tür. Ne yazık ki, askeri darbeden dört yıl sonra, yenildiğini baştan uca hisseden şair, üretici güçlerin idealleri ile ilişkisini yitirmiştir ve gelecek düşüncesini yadsımış bir şiir üretiminin sonuna gelmiştir.

Peki, yukarıda teorik çözümlemesi bir ölçüde yapılan Uyar şiirindeki melankoli birikimi, *Yitiksiz*'de karşımıza nasıl çıkar? Yazının sonunda buna değinelim. Doğan "Sunuş'ta, Uyar'ın kitaplarının dışında tuttuğu ve yirmili yaşlarında kaleme aldığı ilk şiirlerinde dizeye, geleneksel dize öbeklenişine ve ahenk anlayışına bağlı kaldığını söyler. Kitaplaşmamış ürünlerde hayatın içinden fıskıran şiirlerin yanı sıra yıllar geçtikçe,

YAZDA GÜZÜN

güzel bir yaz geçiyor
ortaya çıkıyor, herkesin içtiği
bol bol, düşüncesizce, delice
herkesin. Derken güzel mi güzel
üç tutam beyazıyla genç
düşünceli, gözleri kıpırdayan
durmaksızın oynayan yaprak sessizliğiyle
çalınmış şarkıları, yitirilmiş sevinçleri
sahiplenmiş, alını sıcak kumsallar
sahili burnunun hoş eğimi gibi تنها
hem de kalabalık sözleriyle
geçiyor güzelce bir yaz.
Derken, konuk oluveriyor
iki dakika, bir gün ya da
parçalanmış aklıma, levhaların çakıldığı
ince hesaplara, tedbire dayanamayan
güruhun içinde gün gün yiten
gariban aklıma. Sonra aklım
geziniyor gözlerinde, alnında ve omuzlarında
toparlanıyor ve takılıveriyor gidişine
çünkü bir yaz gibi geçmiyor odamdan
duvara yansımaya da çoğalan yüzün.

1960'lara gelindiğinde bunalımlı şiirlerin de yer aldığını belirtir. Kitaba adı verilen *Yitiksiz*, Doğan'a göre Uyar'ın İkinci Yeni'ye 1954 Haziran'ında geçtiğini bildiren önemde bir şiirdir. *Yitiksiz*'de şiirsel özne, "ne aradığını bilemeyecek bir halde bunalıma geçer, yalnızlığı içselleştirir, sakin ve huzurlu yerlerin serinliğinden uzaklaşır." (*Yitiksiz*, s. 11)

Son olarak *Yitiksiz*'den, Uyar şiirindeki "ikircikli dirimselliğe", melankolik öz'e ilişkin bir örneği, 1975'te *Soyut*'ta yayımlanmış Baharda adlı şiiri sunalım ve okuru, ölümünün 25. yılında şairi yeniden okumaya ve yorumlamaya çağıralım: "hiç kararlım filân değilim / üstelik sevinçliyim tazeyim diriğim / karpuz taşıyan bir kamyon gibi aceleciyim / ama şunu kaç kişi hatırlar meselâ: / kanlı ellerini önlüğüne silip / kesimden sonra / güvercini düşünen memedali'yi / erzurum kanarasında / ve anadolulu bir otobüste / bir muştâ gibi gidip gelen memedali'yi / münihle nızip arasında // evet önümüz bahardır biliyorum / leylâklar açacak biliyorum / kiraz da çıkacak yakında / iyi şeyler söylemek de gerek biliyorum / sevgilim güzelim bir tanem biliyorum da / başka bir şey düşünemiyorum / şimdilik başışla." (s. 104)

aligalipyener@gmail.com

Cihan OĞUZ

Şiir Bıraktırma Dersleri

• Maşallah, bazen görüyorum da kimi şairlerimiz “yaratıcı yazarlık” konusunda dersler veriyor. Eminim öğrencileri o kurslardan ziyadesiyle yararlanıyordur. İçlerinden -hocalarını geçecek- dehalar bile çıkabilir, neden olmasın? Benim asıl merak ettiğim şu: Şiir konusunda ömrü boyunca bir gram ilerleme sağlayamadığı halde hem kendini edebiyat dünyasına *yamamayı* başaran hem de ödüllere kapak atmaya becerebilen şairlere şiiri kim bıraktırarak?

Diyeceksiniz ki “*Ne zararı var şiir yazmasın?*” Haklısınız, görünürde. Tıpkı yıllar önce bizler arabeske karşı çıkarken “*Canım, dinlesin... Kime ne zararı var ki?*” deyip sorunu perdeleyen ve fakat arabeske karşı çıkanları “*snob*” gören zihniyet gibi! Onlardan biri de medyatik mevta Ertuğrul Özkök. Eski bir sosyolog olarak hâlâ arabeski savunuyor; dahası “*Gelecek arabesk müziğin olacak*” diyor, boktan iki yeni CD’yi ağız açık dinleyip -yattığı yerden!

Bir tek şeyi unutarak ama: Kendi gazetesi dahil neredeyse tüm gazetelerin üçüncü sayfalarını dolduran ve televizyonların tamamına yakınının ayıla bayıla gösterdiği o “*tuhaf*” cinayetler. Yani “*Bana yâr olmayanı kimseye yâr etmem*” deyip -sözde-sevdiği kızın üzerine kurşun boşaltanı mı istersin, sittin sene önce ayrıldığı karısı bir başkasıyla evleniyor diye 20 yerinden şişleyeni mi! Hele hele eşiyile kanlı bıçaklı olduktan sonra intihara karar veren ve “*Ben gidersem o yavrucağ bu yalan dünyada ne yapar?*” deyip küçücük çocuğunu boğazlayanları hiç saymıyorum! Tüm bunların sebebi 40 yılı aşkın süredir ruhumuza sinen o *arabesk iklim* değilse, ne?

Elbette yasak olmaz; zaten istesek de bu saatten sonra beceremeyiz. Ama liberal atmosferin insana en büyük kazığı da galiba kalitesi düşük olanın da “*seçenek*” diye sunulması!

İşte tam da bu noktada, arabeskin sindiği diğer bir alana, şiire geçelim: Hiç değilse şairleri *kendilerinden* kurtarmak adına “*Şiir bıraktırma dersleri*” gibi bir seçenek ortaya atsak, çok mu garip kaçır? Biliyorum bu tuhaf önerinin izdüşümünde hemen bir şeytanlık arayacaksınız; ama inanın eğer seanslar başarılı geçerse Türk Edebiyatı için öyle büyük bir sevap işleyeceğiz ki!

Bu metazorinin esas nedeni, elbette şairlerimizin -tıpkı alkol bağımlıları gibi- kendiliklerinden şiire veda edemeyecekleri gerçeğine dayanıyor. Sindire sindire, az şiir yazan kaç şair kaldı ki? Öyle “*delikanlı*” adam kırk yılda bir çıkar. Aklıma hemen Ahmet Telli, Mahmut Temizyürek, Emirhan Oğuz, haydi hakkını yemeyelim Akif Kurtuluş geliyor... Hele Akif Kurtuluş... Fukaram, iki yeni dize yazacak olsa, hemen önceki kitaplarının başına veya sonuna ekleyip “*Toplu Şiirler*”ini bir daha yayımlatıyor!

Ben, şahsen, çok nadir şiir yazan bir şair olarak, Şiir Bıraktırma Dersleri’ni beş kuruş para almadan isteyen herkese vermeye hazırım. Üstelik -utanmasınlar diye- yüz yüze sınıfta ders yapmaya da gerek yok! Bizim çocukluğumuzda “*Mektupla Öğretim*” diye bir sistem vardı. Sonradan Açıköğretim’e dönüştü. Onu güncelleştirir, “*E-maillle şipşak şiirden kurtuluş*” deriz adına!

Benden söylemesi. İsteyene kapımız açık.

Ah Dergiler... Şiirin Özerk Cumhuriyetleri

• *Varlık*’ın Haziran sayısında Celâl Soyca’nın “Sürtünerek Olduğum Şeyler” adlı şiirinin finali müthiş: “Baba, bana bir dil olsaydım da / konuşaydım kendim yerine-”

Ve Ahmet Çakmak’ın “*Meymenet Sokağına Vardım*” şiiri. Güncelliği takıntı yapmayan, kalbine oturttuğu duyarlılığı iki gün sonra hava değişimine göndermeyen bir şairin selamı:

“İki Türk, bir Kürt anasonları sürüyordu buzlu sulara
Meymenet ihtiyarla duvara yapışan münzevi
İç çekti bu fotoğrafa
Aşırı kederli bir vakitte
Olmadık şişelerden düşmüş
Sebepsiz göçmenleri olarak çıplak çıkmazın
Uzak bozkır bedenleri
Çekik kokularından tanıyarak

Kendilerini eze eze geçtikleri kaldırımlarda
Birer ışık huzmesiydi dalgınlıkları
Gözlerine kimseyi konuk almayan”.

Ben, *Varlık*’ta küçük İskender’in seçtiği “*Rimbaud*”lardan ikisini de çok beğendim. Deniz Korkmaz’ın “*Du(y)a*” şiirindeki şu dizelere ne demeli:

“ölen... öldüren... kıskanılmalı kadınlar
yüksek ökçelerin uzatabildiği egolar dizili
beğensem birini,
pek yakışsa
ve ayak parmaklarımla çığlıkları
öpünce diner diner diner elbet
parmak uçlarıma dudaklarımı değdirip
milimetrik dudak yarıklarında
ölmek isteyenlerin kuyruğunu görmezden gelip
üflüyorum.
uçurtma niyetine.
Amin.”

Diğeri de Recep Özdemir’in “*Liza*”sından: “*şimdi sana geleceğim, beni öldürmeden sakla!*”.

Haydi, üçüncü “*Rimbaud*”nun hakkını yemeyelim; Arda Yılmaz’ın “*Barok Amentü*” adlı şiirinde hem arkaik söylem hem lirik atmosfer hem de avangart eda fazlasıyla var: “*ve kanatıyor tanrıyı kulunun kaderi*”.

Yasakmeye’nin Mayıs-Haziran 2010 sayısında Yücelay Sal’ın iki ilginç şiiri var. “*Ey’li Şiirler*” diyor o. İlki “*Maça*”. “*Ölmeye-ölmeye-ölmeye geldik*” diyen futbol fanatikleriyle dalgasını geçiyor: “*Yaşamak pırlantayken ölmeyi bunca ucuzlattınız madem / topunuzu bir önerim var bakalım sıkacak mı maçanız // dağlarda çarpışarak ölenlerle becayışe var mısınız*”.

Diğeri şiir “*Ayna-Suret*”. Tanrıya sesleniyor: “*Reddediyorum ruz-i mahşerde vaat ettiğin köhne cenneti / benimki ne kıskançlık cinayeti ne peygamber sünneti // benimki sakal traşı esasında berber cinneti*”.

Yasakmeye’nin bu sayısının en büyük özelliği ise Tezer Cem’in hazırladığı “*Şair ve Çocuğu*” adlı özel bölüm. Nihat Behram’dan Orhan Alkaya’ya, Betül Dünder’dan Ogün Kaymak’a kadar pek çok şairin çocukları için yazdıkları dizeleri okuyacaksınız. Üstelik birlikte çekilmiş fotoğraflarıyla!

Orada olmadığımı o kadar hayıflandım ki.

Mehmet Müfit’in Dönüşü

• *Kitap-lık* dergisinin Haziran 2010 sayısında güzel bir sürpriz var: 80’li yıllarda yayımlanan *İstanbul’un Ağır Sultanları* ve *Tekkede Bahar* adlı şiir kitaplarıyla sevilen “*münzevi şair*” Mehmet Müfit’ten 20 yıl aradan sonra iki yeni şiir. “*Bana Ne Yakışır*”da hayata biraz sitem mi var:

“ne kadar farkında olsak da gemimizin su aldığına
ve kaptanımızın yalan söylediğini bilsek de
güzel, her şey... sıcak ve samimiydi...
bana o günler çok yakışmıştı çünkü
şimdi ise o kadar hızlı ve çabuk geliyor ki her şey

şu son virajı alırken, yarınki check-up'tan iyi haberler gelse de diyorum, bir yakışsa bana..."

Özgür Edebiyat'ın Temmuz-Ağustos 2010 sayısında Tuğrul Tanyol'un "Güzelliğin" adlı şiirindeki şu dörtlük çok içli: "işte o zaman anladım / solgun çiçekler arasında / senin sade güzelliğin: bana / bir göz kırpmaya anıymış tanrının".

Betül Dünder giderek şiirlerindeki hüznün dozunu artırıyor. İki oğluna, Poyraz'a ve Kuzey'e iki şiir adanmış. Poyraz'a diyor ki: "bir serçenin parmağına virgül koyduğu / rüzgârlı bir oğuldun sen / göğsümü iki ortalı defter gibi açtığım / ve bakarken sana / başka bir göğe bakmanın yorgunuydum ben // kasabalılar bundan bihaber".

Kuzey'in payına düşen şiirin de ilkinden aşağı kalır yanı yok: "uzun sürdü bakmam döndüğüm yere / bir avazda kaydı içimizdeki yıldızlar / ne sevdiğimi bile unuttuğum bir gecede".

Özgür Edebiyat'ta benden de iki "provokatif" şiir var. İsimlerini yazayım, gerisini siz anlayın: "Emir, Komuta, Zincir" ve "Çüküm Kayıp".

Sözcükler dergisinin Temmuz-Ağustos 2010 sayısında küçük İskender'in "Zorgeneral" şiiri dikkat çekiyor: "Üşüyoruz / Ruhsatını iptal edip cenneti temelli kapatsınlar".

Zalifre Yazıları'nın Mayıs-Haziran 2010 sayısında Jan Ender Can'ın "Katilin Gecesi" şiirinde hoş eğretilmeler barınıyor:

("...)
4 numaralı koltukta
Ankara'dan Eskişehir'e
paramparça olmuş bir resim gibi gittim
şehre indiğimde kan içindeydi gece
bugün
beni yıllar önce öldüren birini öldürdüm

o ölü için
Novalis okudum ağlayarak
ne geceyi verdim ona
ne de gündüzü
denedim
bu pişmanlık bir hayata sığmadı
uyudum
ve unuttum her iki cinayeti

şimdi yaşıyorum ama
buz tutmuş bir şarkının içindeyim
kimsenin kimseye söyleyemediği".

Kurşun Kalem dergisinin Temmuz-Ağustos sayısı dolu dolu... Şiir Yıllıkları, esaslı kalemler tarafından enine boyuna tartışılıyor. Onun dışında, Ersan Erçelik'in "Kelebek Bureu" şiirindeki şu dizeye ne demeli: "Akşamın saçları ki uzundur sevişmeler kadar".

Fanzinlerin en "yaramaz"larından *Lonca*'nın "Haziran Curnatası"nda Zafer Özgekağan'ın "Gutenberg'in Mezarında Üç Küçük Karga" adlı şiiri, gerek imge zenginliği gerek kurgusal sağlamlığıyla dikkat çekiyor:

"Üç küçük karga mezarında Gutenberg'in
Belki hâlâ anlatıyorlar
Bir acının sabahını
Çünkü bitmemiş şeyler var hâlâ
Çünkü insan gitgide eksilmiştir..."

Kalbimi Çizen Dizeler

• "Geri dönmek yeni yol yeni kent hayalleriyle büyülenmek yeniden gençliği anımsayıp / Kurtulamamak yine de tüm zamanı örten kitapların tarçın kokulu sayfalarından" (Mustafa Erdiken, "Yalkız", *Sözcükler* dergisi, Temmuz-Ağustos 2010).
cihanoguz@yahoo.com

Gizem MALKOÇ

BÜTÜN ÇOCUKLAR ÇIPLAK

o sabah
yarım bırakılmış bir şiir,
şehrin üzerinden uçtu.
bir pencereden diğerine
saç telleri germiştik
ve bulutlar
ekmeğe üşüşen karıncalar gibiydi.

'benim beyaz arkadaşlarım var
ve bazı beyazlar iyidir'
dedi panter.

dijital bir tanrı
erkeklik organını uzatmıştı
tüm uydu sistemlerimize

ne kadar garip, dedin
her gün aynı sinekler tarafından
emiliyorken
biz...
bütün çocukların burnu akar
ve aynı geceye sarılır masallar
fakat geceler birer hazinedir
ürkmüş zihinlere

'ürkmüşler ki yaralı hayvanlardır
onlardan ürkünüz'
dedi tanrı.

ne kadar garip dedim
aynı böcekler tarafından
kemiriliyorken
biz...

o akşam şehrin en tenha yerleri kaşınıyordu.
ve korkudan tüm iffetimizi
edep yerlerimize kaçtı

'bütün eflatunlar ibnedir'
dedi kertenkele

renkten habersiz parmağımı
bulduğu en parlak cehaletle kesti
bittabi acımadı
yalnızca kan aktı
beyaz patiskalar üstüne...

ne kadar garip dedik
bütün çocuklar çıplak doğar
ne kadar... biz...
bütün çıplaklar çocuk...
ve geceden...
uzun bir sessizlik talep edildi...

Ramis DARA

Harun Atak'ın (1990) altı bölümde sunulmuş 35 şiirden oluşma ilk kitabı *Gecel*, bir yetenek ve donanım bileşkesini önümüze getirmesiyle önemli. Çeşitli şiirleştirme yöntemlerinin denendiği ya da işaret ederek yetinildiği, genç şairin ileride yazacağı şiirleri gösteren bir tohumlar kitabı bu aynı zamanda.

Şiirlerde esenlenen, tümü Fransız, yabancı şairler: Mallarmé, Lautréamont, Rimbaud. Yerliler: Enis Batur, İlhan Berk, Ece Ayhan, Ülkü Tamer. Müntehirlere: Nerval, Plath, Beşir Fuad, Zafer Ekin, Kaan İnce, Nilgün Marmara. Yazar ve felsefeciler: E. Zola, E. M. Cioran, Nietzsche.

Harun Atak, sevdiği ya da en azından bazılarını ustası saydığı bu adlar arasında; içine bakmayı, hayatı gözlemlemeyi ihmal etmediği için elbette kendi şiirini çıkarabilmiştir; zamanla bu çizgisini kalınlaştıracağını, onun günümüzün iyi şairlerinden biri olacağını düşünüyorum.

Harun Atak'ı, andığı adlardan birileriyle anacak olursak, başta Mallarmé olmak üzere yabancıları bir kenara koyarak, Enis Batur-İlhan Berk ikilisi olmalı bunlar daha çok sanıyorum. Enis'in sözcük ekonomisine özel bir değer veren hali.

"*Mamañih; bozükseslere tı kayıp kulaklarımı, inatla kazdım kendimi.*" (s. 19) yaklaşımı harika. Günümüzde artık yapılamayan ya da güçlkle, ender olarak yapılabilen şey bu. Bunu okur da yapmalı elbette. Ama ithaf, kaynak, gönderme çokluğu, tek tek kolay okunan şiirlerden oluşma kitabı baştan sona yoğunlaşarak okumada sorun yaratıyor sanki biraz.

Harun Atak'ın kendini kazırken gerçek, hakikat, varoluş, anlam... gibi sorunsalların peşine düştüğü söylenebilir sanıyorum: "*Hakikat: Varoluşun yanlış uğultusuymuş*" (s. 11), "*Gerçek: Düzlemde sırttan, som b0k kütle!*" (s. 52), "*Anlamın / kesif pıhtısıyla / örtüyor nesne.*" (s. 16)

Şairimize şiirin zor ve dolambaçlı yollarında üstün başarılar diliyorum.

Künye: Harun Atak, *Gecel*, Komşu Yayınları - Yasakmeyve, İstanbul, Mayıs 2010, 70 s.

*

Didem Gülçin Erdem'in (1990) iki bölüm halinde sunulmuş 33 şiirden oluşma ilk kitabı *Perdesiz*, İkinci Yeni şiiriyle beslenen 80'li yıllar şiirinin 2000'li yıllar sonrasındaki temsilcisi gibi duruyor. Kitapta yalnızca üç İkinci Yeni şairi Edip Cansever, Turgut Uyar, İlhan Berk ile, '70'li yıllardan gelse de varlığını daha çok '80'li yıllarda ortaya koymuş Metin Altıok'un esenleniyor oluşu ne kadar manidar. –Ama giriş cümlem kurarken bu adları kesinlikle göz önüne almadığıma sizleri temin etmek isterim!

İlginçtir, şiirlerde insanları "harfler" (adlar, heceler, imla, nokta, virgül); özel kişileri de "ağz, göz, dudak", sonuçta yüz temsil ediyor sıklıkla.

"*avuç içi diye tutturmuş gidiyor yanaklarım*" (s. 18) dizesini ilgimi çeken dize örneği olarak seçmişim aslında.

Başka ilgimi çeken dizeler: "*orman tüm sınıfların bir arada okuduğu / bir köy okuludur ...*" (s. 20), "*hiç iyi değilim'in kaldırımcaşıydı şiir*" (s. 29), "*o dağın eteğine kurulmuş köyler gibiydim*" (s. 38), "*gövdesini sırtım sandığım ağaçlardan korktum / bir sırt kırışır mı benimki kırıştı görmediğimden*" (s. 39).

Perdesiz'in önemli bir özelliği, baştan sona adeta aynı şiirin çeşitlemelerinin yazılmış gibi durması. Hemen hepsinde dağınık imge salkımları flu bir bütünlüğe çıkıyor gerçi; ama aynı izleğin, aynı tarzın, şairini gelecek kitaplarda zora sokabileceğine dikkat çekmek istiyorum.

Künye: Didem Gülçin Erdem, *Perdesiz*, Komşu Yayınları - Yasakmeyve, İstanbul, Mayıs 2010, 46 s.

*

Kendisini hiç görmedim [burada kitaplarını okuduklarımın tümünü olduğu gibi], **Eren Aysan**'a (1976) karşı nesnel davranmam, özür dilerim, Aysan soyadından, Behçet Aysan'dan, hayatta bir yakını için torpil isteyebildiğim tek doktordan, bu çağda utanılası Anadolu yangınında yitirdiğimiz değerli şair arkadaşımın dolaylı.

Eren, bu toplumsal kıyımı, ayıbı protesto eden şiirler yazıyor gibi geliyor bana. 5 bölüm halinde sunulmuş 23 şiirden oluşan ilk kitaptaki cinsellik ve alkol vurgusunun temelinde kentli kadının dünyasını anlatma niyetinden çok bu refleksin yatabileceğini düşünüyorum.

"*Kibrit bile canını sigaraya feda ediyor*" (s. 17); Behçet, Metin Altıok, Asım ağabey... yüzyıllar sürecek ibretlik ders ve uyanıklık nöbetlerimiz için mi feda etmişlerdi kendilerini?...

Künye: Eren Aysan, *Vesikalık Fotoğraf*, Komşu Yayınları - Yasakmeyve, İstanbul, Aralık 2008, 46 s.

*

İlk şiir kitabı 1990'da yayımlanan **Mustafa Ziyalan**'ın (1959) üçüncü şiir kitabı –kızıl kapaklı– *Kızıl Kanca Şiirleri*'nde, dört bölüm halinde sunulmuş 37 şiir bulunuyor. Şiir kitapları sözüne vurgu yaptım; çünkü şairin öykülerinin yanında çeviri kitapları da var.

Kızıl Kanca adının nereden geldiğini şairin yaşam öyküsünden öğreniyoruz: Ziyalan New York'ta Kızıl Kanca (Red Hook) semtinde yaşıyor, psikiyatr orada. Herhalde yaşadığı semtte yazdığı şiirlerden oluşuyor kitabı, ya da ekserisi burada yazılmış olmalı.

Ancak yazma mekânı dünyanın bir ucu olsa da yazılan mekân genelde Türkiye, özellikle de şairin çocukluk ve öğrencilik yıllarının geçtiği İstanbul semtleri. Doğum yeri Zonguldak'ın, bir ara hekimlik yaptığı Kapadokya'nın, yapmakta olduğu ülke dışı çevrenin yansıması da söz konusu tabii.

Şiirin yanında, hayatı ve ölümü de farklı yanlarıyla tanımanın rahatlığıyla yazılmış; şairin kendi yaşantısından, çocukluk anılarından, ressam annesinin ölümünden, şair-oyuncu babasından, çeşitli ölümcül hastalıklardan, ölümünden, sakın, dingin bir dille söz ettiği, fazla kurgu içermeyen, yalın şiirler bunlar.

Farklı bir duyarlılığı, insana öleceği yeri, ülkeyi düşündürdüğü için şu dizeleri alayım istedim kitaptan:

"*oncamız öldü, ölüyor, ben kaldım / kalıyorum, belki de / Türkiyeli bir ölüme lâyık olmadığımın*" (s. 52).

Künye: Mustafa Ziyalan, *Kızıl Kanca Şiirleri*, Komşu Yayınları - Yasakmeyve, İstanbul, Şubat 2007, 56 s.

*

Veysel Erol'un (1976) ilk kitabı *Göz Banyosu*'ndaki şiirlerin en belirgin özellikleri, sözcük ekonomisiyle ince alaya yaslanması. İlkini sayfaları çevirince hemen görüyor, ikincisini doğallıkla okuyunca algılıyorsunuz.

Tarifi kolaylaştırması açısından; yalınlığı ve alaya yaslanmasıyla I.; minimize yapılmış içinde de olsa karmaşık sayılabilecek imge yapısıyla adeta II. Yeniden el almış bir görüntüden söz edilebilir belki.

Sözcük ekonomisine vurgu yaptım, ama suskun değil, konuşkan bir şiir aynı zamanda bu.

Fakat neyi konuştuğu epey müphem: Bireyin kendisinden, özellikle gövdesinden, çevresinden?..

Göz Banyosu değil de sanki biraz sabun köpüğü!..

Künye: Veysel Erol, *Göz Banyosu*, Komşu Yayınları - Yasakmeyve, İstanbul, Mayıs 2006, 64 s.

Hüseyin KÖSE

KADİFEDEN KALESİ DÜŞENLER İÇİN ŞİİR

-Jiletsiz ve tenden hasarlı oğullara,
-Yücelay Sal'a,

Hayat aklın yaşadığıysa, enfarktüs bir kanama
Rüzgârı bol atlara sağrısından binen hücum
Şaşırsaydı beni bu yüz, bu çok dilli cinnet atakları, yıllarca
Hiçbir yere varamamışlığın kamçılacağı yol
İpince bir ezgiyi kalın mızraplarla yürüten sızıyı
Kim eyerleyip sımsıkı koymuşsa bunca yakına
Hâlâ sürüyor yankısı düşen bir ses gibi alfabeden
Bir aşkın bitmesi kadar zor geliyor başlaması

İşte sen: gecenin gövdesinden uzağa taşan yarasa
Uçmanın en afili göğüne çakılmış bir çift klaket şakırtısı
Vampirella mısın yoksa bakışıyla taşa çeviren medusa mı insanları
Kim dağınık bir çift gözle bakarsa tazyikli bir suya, kumdur!
Demiştin bir ağacın meçhule giden dalına asarak gömleğimi
Zakkumdur çiçeği bir saksıdan diğerine aktarırken çürüten ada
Kaç halkayı yirmi beşten atsan da hep kasnağın dışında kalan umut
Öyleyken bir açıklama da benden rahmin nefis duvarına:
Türlü oyuncaklarla girilen çokuluslu bir karanlık çocukluğa
Sırtında kamburu oteller olmayan kaç esnaf lokantası kaldı
Alın kumral bir suya değince kendini zamandan silen kaç hatıra?
Sözü hep yangınlara tutan o müntehirler evinin kilidini hangi çilingir ustası kırdı?
Hilesiz gül ağacı uğultusu tenden hasarlı oğullara
Sabahları uyanınca bir bardak sıcak ağdayla birlikte alınmalı
Son model arabalara arkadan bindiren bir Volvo gibi bazen
Dikenli çalılıklara doğru sürmek gerekir karanlığı

Siz, yaz geçince taşrasına büyük şehirler sığdıran kelebekler!
Çok sesli zurnalarken ağızları, volümü düşük büro mesailerine kapatılmış
[söbelekler

Aşka gelince sıra, gecikmiş taksitlerini bızırıyla ödeyen bir herkes
Yokluğundan arta kalan bir şeylerin akıldan çıkmayan lekesi
Dilin ayazından koparıp göğe saldıgım bu melekler
Batak fiyatına da ölür, bu siste, üstelik gözleri sabunluyken
Kanatlar serçesiz kumrusuz kalmasın diyedir bilesiniz

Bir woyzek var dalımda kendine yitik biri bu kez
İçimde ev dışlarını sinsice yiyip bitiren norgunk
Kurşundan bir sözü her gece yumuşak damağıma veren hüznün
Bir de bağlara vakitsiz seğirten olmanın koruğunda bir derviş
Ah, acemi bir istavrit gibi durmadan zokasız bir oltayı kanırtan kalbim!

Haziran-Temmuz 2010

Rasim DEMİRTAŞ

BARIŞ SAVAŞÇISI

afrika'da açlığa
kelebek gölgesi
düşürdü avrupa

vicdan azabı duyurum
boşa geçmiş zamana

seni buldum ya
artık gem takmam

Ali AKAN

ÇOCUKLUĞUM

inatlaşmış gibiydi çocukluğum
gitmiyordu.

misket aldım oynadım kazandım
gitmedi.

salıncakta salladım gülüşünü
terk etmedi.

evcilik oynadık bebek oldum
anne oldum baba oldum
hırsız oldum polis oldum
terk etmedi.

ninemın ağzından masallar anlattım
dinledi gülümsedi
uyudu uyandı
gitmedi.

kil topladık mezarlıkta
kazdık
ben ata benzettim
o kuşa benzetti
gülümsedik
uçtu.////

Özkan DURSUN

1 EŞİT DEĞİLDİR 1

1-sabaha kadar saydım firavunları
hiçbirinin de şapkası yoktu

1-bir dünya diledim
içinde dünya yok

dünya dünya söyledim sana

1-yüzümün yarısı senin
yarısı gıyotin

1-bir adam
'savaş olmalıdır' diyor
'çünkü tüm ölümler masumdur'

1-noel baba

geyikli baba

1-ne kadar kuştur hazerfan
ne kadar insan
ya melekler

1-azizim seni kaptan-ı derya yapalım
sonra boy boy çocuk

ANTİK DÖNEM ANADOLU ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

Ahmet YILDIZ

Nereyi kazarsak Antik Çağ'dan bir kalıtın topraktan fişkırdığını görüyoruz. Öyle bir coğrafyada, Kutsal Anadolu toprakları üzerinde yaşıyoruz.

Ne var ki yaklaşık yedi uygarlığa analık etmiş, neredeyse tüm uygarlıkların beşiği Anadolu'ya, son dönem Türk edebiyatçıları gerekli ilgiyi göstermiyorlar.

Taşını toprağını, dağıcı ovasını geçelim, Anadolu insanının dertlerine, duygu ve düşüncelerine ilgisiz bir edebiyat topluluğunun Antik Çağ edebiyatına ilgi göstermesini beklemek belki biraz saçma gelebilir.

Ne var ki Türk edebiyatı, bu döneme ilgi duyduğu zamanları da yaşadı. Şiirimiz, bir dönem neredeyse Antik Çağ şairleriyle iç içe yaşadı.

Melih Cevdet Anday'ı anımsayalım. (Kaybettiğimiz şurada kaç yıl oldu, Anday'ı bile anan yok ya...) Halikarnas Balıkcısı'nın, ömrünü bu işe verdiğini biliyoruz. (Kaçımız okuyor şimdi kitaplarını?)

Günümüz yazar ve şairleri Troya nerededir sanıyorlar?

Afrika'da bir kent mi?

Miletoslu şairler nerede yaşadı?

Tanzanya'da mı?

Ephesos nereye düşer acaba?

Kilikya (Antakya), Halikarnasos (Bodrum), Magnesia (Manisa), Hebros (Meriç ırmağı), Knidos (Datça), Amisos (Samsun) Güney Amerika'da mı?

Güney Amerika'da olsa üzerlerine ölü toprağı mı serper oralı yazar ve şairler? Yoksa kültürlerine sahip çıkarak, bu eşsiz zenginliği yeniden ve yeniden yaratarak tüm Dünyayı sarsarlar mı?

Dünyayı İstanbul sanan, her şeye kadir "kurmaca" ve "gizem" peşinde helak olmuş kendinden menkul bir edebiyatçıları topluluğundan ne beklenir?

Ne var ki Erdal Alovera gibi çevirmenler, Can Yayınları gibi yayınevleri de var. Dünya Çeviri Ödülü sahibi Erdal Alovera'nın İngilizce'den mükemmel çevirisiyle Antik Çağ Anadolu Şiiri Antolojisi'ni Celal Üster'in yönetiminde kazandırmışlar Türk okuruna.

Hep merak etmişimdir Antik Çağ yazı ve şiirleri bize nasıl ulaştı, diye. Alovera bunu şiirsel bir dille açıklıyor önsözünde kitabın:

"Bir avuç tozdur elinizdeki antoloji. İki bin yedi yüz yıl boyunca yangınlar, savaşlar, depremler, bağnazlıklar yüzünden yok olmuş nice şiirden arta kalan bir avuç toz. Şairlerden kalan parçalar: Örselenmiş papirüsler, yırtık ceylan derileri, kırık taşlar..."

Kitabın yolculuğu Rodos'tan başlayıp, Akdeniz'in doğu kıyısında bitiyor. "Rhodoslu Şairler", "Koslu Şairler", Miletoslu Şairler", "Samoslu Şairler", "Ephesoslu Şairler", "Kolophonlu Şairler", "Sardes'li Şairler..." gibi bölümlere ayrılmış. Sonunda anonim parçalar da var.

Keşke çevirmen -ya da kitap yönetmeni (editörü değil!)- Yunanca adların İngilizce okunuşları yerine Türkçe okunuşlarını yazsaydı; içindekiler bölümünde de olsa.

Ayrıca karşılıklarına yukarıda yaptığım gibi parantez içinde de olsa Türkçelerini de yazsaydı yer adlarının. Böylece okur daha da ısırıldı kitaba.

Böylece kitap yayıncısı ve çevirmen yukarıda vurgulamak istediğim bu toprakların kültürünü özümseme/sahiplenme işine daha yakın dururdu gibime geliyor.

Alper T. İNCE

KOVA

Kovadaki dumanı çekmekle başlardı gün, yazgım inanmadığım bir çizgiydi gölgemden evla gevezeliğine vurduğum duvarlarında odamın bir fotoğraf, kısık gözleriyle susardı: "ah yaptığım hiçbir şeyden utanmadım da bir senden utandım evlat"
Eskiden olsa cevap yetiştirirdim kemiğimi sakladığım o fotoğrafa kırık bir aldanişla, derdim ki: "zaman kusurdur bakma eşige"

Özgün ERGEN

HAYAT ÖDENEĞİ

Ezildik, büzüldük

Dizildik bu yuvarlak kaypak masa etrafına

Tabak çatlağında eriyen kalbimiz toz!

Burada sinek avcıları ve tahtakurusu

Yediğim kazıkla tokum ben bu sofrada

İşlemeli kadehlerin içi kaçanağı!

Daha da sarıl kundağına bulaşan bozuk süte
Çiğne, sindirme, bebeğim yut bu masalı!

Üzerinde yaşadığımız zenginliğe yabancı durdukça, "geldiğiniz yere gidin, siz burada misafirsiniz" "muamelesi yapıyor bize.

Bunun için sahiplenmeli, özümsemeli ve bizim kabul etmeliyiz geçmiş kültür mirasını. Böylece ancak kök salabiliriz yaşadığımız bu kutsal Anadolu'ya.

Güçlü kökler salan, sökülüp alınamaz yerinden. Çünkü 2500 yıl önce beslenen incir ve asmalarla besleniyor bugünün çocukları da! Örneğin, "Kara incir, kız kardeşi asmanın" diye ya da "Temizlemek kenti / ve incir dalı yağmuruna tutmak" diye yazan Efesli Hipponaks'ı okuyanlar, Kaz Dağları'nı altın arayıcı haramilere bırakır mı? Yaşadığı toprakların elinin altından çalınmasına, kirletilmesine izin verir mi?

Bu şiirleri okuyanlar, insanoğlunun trajedisinin hep aynı olduğunu anlar. Bu topraklarda geçmişte yaşayanlara da bugün yaşayanlara da düşmanlık duymaz. Kimseye kin gütmmez.

Kardeş kardeşe silah sıklamaz. Erinna'nın, kayınbabasının yakarak öldürdüğü "Gelin Baukis"ın mezarı için yazdığı şiiri okusaydık bugünün Anadolu'sunda namus cinayeti de olmazdı inanın!

Alovera (Türkçesi), *Antikçağ Anadolu Şiiri Antolojisi*, Can Yayınları, İstanbul, 2009.

Deniz DENGİZ

AKARDI

Ve akardı çoktan beri sensizlik, çağlayanlara gidiyoruz ıssız
Kimselerin rengine bakıyoruz usulca kalabalık ay tutulması gibi

Senin yanaklarına gidiyoruz bütün boyunları bıraktık arkamızda,
Aynalara kırık hüznü bırakırız vardık oraya ormanların duyulur uğultusu

Mevsimlerin mutluluğunu giydin üzerine, böyle akşamlar bir eskidi
Çiçekler döküldüler kapanan kollarına bir gökyüzü gürlütsüdür

Seslerimiz yol buluşması bazen, bizim evlere denizler mi birikecek
Dokunamadım ruhuma ellerimin kıvrımları, soğukta duyulur sandım

Akardık, son sözlerini söyledin camın buhuruna kırmızı elmalara...
Kaldım ben sende, sessizlik tufanın karışıyor şu haçlı seferlerine.

Gaziantep, 20 Ocak 2002 - Ağustos 2009

Rahman YILDIZ

BENJAMİN'E MEKTUPLAR

cinayetten artakalan ağır yaralı bir dille...

karekökü alınmış sıfır gibiyiz, biraz isli gözlerimiz
biraz cinayet ağlayarak elimizdeki şarap kadehleriyle
birbirimize ölümüne uyuyakalmış,
ölümle alınımızdaki karanlığı yaralamışız!
şimdi durup dururken ördüğü yalnızlıklardan sert bir tokat yese kadının biri
acı bir gülümseme sarılacak boynumuza, biliyorum.
kurşuna dizildiği israili askerlere âşık olan bir filistinli gibi
kalbimde yarımadalar dağıldıkça dağılacak
annesiz, babasız, piç bıraktığın
vurup vurup paramparça ettiğin dudaklarından yana yarımadalar!

nalları kırılmış atlar
her sevdayı biraz buruk, biraz yalmayak yaşar;
sen çocuk! doğduğunda kulağıma fısıldanan adlar
yırtıp gömdüğün oğlancık kimliklerin büyük hikâyelerinden çalıntı.
bu avuç içlerinden alıntı bir alınyazısı, ne yazık
dokumda yürürlüğe giren dokun
yenik düşmüşlüğümün dokunulmaz anayasası!

bush'a ayakkabısını fırlatan irak'lı gazeteci gibiyiz
biraz kırılmalı ve dağınık, hüzne müteşekkiri yüreğimiz.
söyle rock ezgilerinin evlat edindiği arabesk çocuk!
şimdi hangimiz üvey bir yalnızlığa gebe, hangimiz
iki şehrin bileklerden akan kana boğaz köprüsü!?
annemin mırıldandığı bir devrimci türküsüydü bana
o giderek yalancılaşan sesin, o giderek yabancılaşan etin.
şimdi bir iğne bir de iplik gerekli
tenimden sökülüp giden teninin yerini
bir başka tenle örmek için...

ah

adımı kan diye düşünüyorum mektubuma
ben jamin!

Mehmet RAYMAN

DAMÇIÇEĞİ

uzun düşün
kısa yorumu yapıyor
bu günlerde.

kapıları gıvık evlerin
akşamları uzar gider
geniş sahanlarda yenir
tahta sofraları
ortalayan yemekler.

bestesi destesi yerinde
yaşamı koyma benim önüme
kimler üstüne söylenmiş
onca atasözleri deyimler
bastığımız toprakların
yükseliyor kanı şekeri.

dilim acıyı tanıyor
kuşdilini benden iyi biliyor
anamla babamdan sonra
hep seni sürdüm ileri
esenle gezenin yaprağını
çevirdim tam bin sayfa.

ayın üstüne su damlamış
hemen eşliğimden başlıyor oyuklar
dam çiçekleri kökünüz dışarıda
kollarınızı uzatın yollara.

Can H. TÜRKER

BULUT VE ÇOCUK

çocuk tırnaklarını yiyor
yumuşadığını görünce tavanın
kaburgasından tutup sığınmak yapıyor
başını uzatıp
yankısını dinledi:
ben olmasaydım
insanlar, bu şeylerden hiçbiri
olmasaydı dedi
yapayalnız tanrı sen de olmasaydın
hepsini bir bulutun içine koydu
ancak hiç kimse yer açmadı ona
buna günlerce üzüldü çocuk
üzülürken büyüdü büyüdü
ve orada asılı durdu hep bulut
bir gün göremedi onu yerinde
uzatıp başını yankısını dinledi
göğsünde bir ağaç vardı
üzülsün mü sevinisin mi
işte çocuk bunu bir türlü bilemedi

DÖRT KİTAP

Atalay SARAÇ

Arstshop'tan yeni çıkan dört şiir kitabını okuyup bitirdiğimde, izlenimlerimi ilk kez bir yazıyla paylaşma gereksinimi duydum.

Fotoğraf Arabası, **Sadık Yaşar**'ın dördüncü kitabı. 2000'de ilk kitabı, Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülü'nü almış.

Sadık Yaşar daha kitabın ilk şiirinde (Uslu Oturacıks) yabancılaştırmanın oluşturduğu ezber bozumunun dilini yansıtmış şiirle. İnsanlık dramının en uzak coğrafi noktalarına (Afganistan) duyarlılık gösteren dizelerden, parçalanmışlığı şiirinin biçimine aktaran, öfkenin hızını biçime dönüştüren ifadeler ve söz dizimi ile okuru sarsarken, "Modern Eğitim Panosu" şiirinde ironik bir dille şiirini değişik kulvarlarda yürütmeye çalışıyor.

Postmodern hallerden, klasik açlığa, çocuklardan modernitenin çılgınlığına ve modernizmin insanı düşürdüğü dramatik duruma dizelerinde yer vermiş. İletişim çağındaki iletişimsizlik, günlük yaşamımızda alışkanlığa dönüşen ve bizi teslim alan, ezen küresel sermayenin dayatmaları... vb. dizelerde bozulurken, tüm bu saydıklarımın bozduğu düzen gibi verilmiş yer yer.

Sadık Yaşar, tüm bu insanlık sıkıntısını biçimine de yansıtarak verirken şiirselliğe de özen göstermeliydi biraz.

Volkan Odabaş'ın *Gül Taştan Ağır* dosyası Homeros Kemal Özer Şiir Ödülü'nde üçüncülük almış ve kitaba dönüşmüş. Kitap dört bölümden oluşuyor.

V. Odabaş duru, arınmış bir dil kullanmış. İçe dönük izlekler egemen şiirlerinde. Rahat bir söyleyişe sahip. Geniş bir alandan ziyade, dar bir alandan yola çıkarak yazmış şiirlerini. Yakınında olanları şiirleştirmiş. Toplumsallıktan uzak, bireye yönelik sorgulamalar egemen şiirine. Güven arayan ve güven veren bir kişiliğe sahip şiiri. Arayış içinde. Şeyleri anlatmaya çalışmış İlhan Berk gibi; ama daha çok Haydar Ergülen üslubuna yakın bir şiir anlayışıyla. Mitolojiden mistisizme kadar uzanmış. Serin bir öfke de seziliyor dizelerde. Egemen değerlerden rahatsız; ama umutlu! Yapaylıklara karşı ve doğallıktan yana. Bu da şiirine yansımış. Kapı, ahşap, su, ırmak, dünya, zaman, yol, ev, taş, dağ, ışık, toprak, nehir, nar göstergeleri sıkça kullanılmış dizelerinde.

Ay Soloları şiirleri sanki bir İlhan Berk denemesi. Bu yönüyle buluşlar yönünden İlhan Berk, söyleyiş özelliği yönünden ise Haydar Ergülen etkisi seziliyor. Yer yer de Necatigil...

Gelenekten beslenen, onun etkisi olan şiirlerle de karşılaşıyoruz, Volkan Odabaş'nda.

Dilden Mesel bölümündeki şiirler dışındakilerde bir izlek bütünlüğü sorunu var sanki.

Volkan Odabaş dili bilen, onla oynayan, farklı durumları ve şeyleri şiirleştirmesi ile önemli bir çalışma yapmıştır.

Orada Olmayan Adam, **Hüseyin Köse**'nin üçüncü kitabı. İletişim alanında bir akademisyen H. Köse. Önceki kitapları ödülleri almış. *Evler Kraliçesi* 1998'de Arkadaş Z. Özger, *Mahvedici Melek* 2003'te Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülü'ne değer görülmüş.

Orada Olmayan Adam, iki bölümden oluşuyor. Birinci bölüm kitapla aynı adı taşıyor. Bu bölümde Hüseyin Köse çağımız insanının sorunlarını kendi öznesinde bütünleştirerek yansıtmış dizelere. Küresel sermayenin oluşturduğu küresel kültürün her yeri sardığı anlayış, insanı değersizleştirip yalnızlaştırırken aynı zamanda kaotik bir ruh hali de oluşturuyor bireylerde. İşte Köse, bu ve benzeri etkenlerin oluşturduğu insan durumlarını şiirlerine taşımış. İnsanı

Hakkı ÇINAR

ÇALAR SAAT

Her şeyin durduğu bu saat
Ne güzel bir saat, özlemler
Benim de özlemlerim vardı
Diyen ilahi bir meleğ

Her zaman daha ileri
Diyen bir düşünce, gezinir
Boşluklarda şimdi, vurarak
Gecenin ışıklarına rüzgâr
Daha çok üşür

Her şeyin durduğu bu saat
Hiçbir şey durmaz aslında
Eylem dönüşür her şeye
Bilmek, ne mümkün kalmaya

edilgenleştirip huzursuz eden şeylerin huzursuz bir söyleyişi egemen şiir diline. Bunlar insanın çıkmazları, yalnızlığı, korkusu, umutsuzluğu, bunalımı, içinde bulunduğu boşluk ve benzeri... Bunlar sorgulanırken tüm bunların yerine bir seçenek sunulmadığı gibi bir umut da taşımıyor şiirler.

Tüm bu bilinen öğelerin oluşturduğu kabullerdeki "insan" kendi yaşamını belirlemede çaresiz sunulmuştur şiirlerde. Oysa sanatın da sanatçının da işlevi yeniden düşünülmeli bu boran ortamında.

Kitabın adından da yola çıkarak şunu söyleyebilirim: Hüseyin Köse, hayata dahil olmaya çalışan; ama *Orada Olmayan Adam* gibi duruyor sanki zamana yenik düşen bir anlayış ile yazılmış şiirlerinde.

Kullanılan özel adlar ve göndermeleriyle de dikkat çeken şiirler var.

İkinci bölüm Sarhoş Atlar Zamanı adını taşıyor. Şiirlerin adlarını film adları oluşturuyor; ancak filmlerle şiirler arasındaki bağ zayıf. Bu bölümde de Hüseyin Köse, karamsar bir ruh halini yansıtıyor. Bunalım, sıkıntı, tedirginlik, kısırlılığ, burukluk ve küskünlük egemen dizelere. Kısaca, çağdaş bireyin "egemen öğe" karşısındaki yalnızlığı ve çıkmazları var şiirlerde.

Son kitap **İhsan Tevfik**'in *Aşka Çıracak Ölüm Usta'sı*. İhsan Tevfik özelde şiire, genelde söz'e sığınmış bu ikinci şiir kitabıyla. Sekiz bölümden oluşuyor kitap. Kitabın adındaki sözcüklerin karşıtlığı anlamı güçlendiriyor. Kitabın adı da, içeriği de bir umutsuzluk içeriyor. Yitirilen birçok şeye özlem var, birçok durumdan ise şikâyet...

İhsan Tevfik'in şiirlerinde izlek bütünlüğü başarı ile oluşturulmuş. Akıcı, rahat, kasmayan bir söyleyiş var dizelerde. Bu durum sanırım Halk şiiri geleneğinin İhsan Tevfik'teki etkisinden kaynaklanıyor. Özellikle geleneksel anlatılardan yararlanmış şair. Masal, türkü, ninni havası dizelerde bir şekilde kendini duyumsatıyor. Tekerleme ve deyimlerden yararlanmış.

Şiirlerde ahenk öğesi daha çok yinelemelerden, uyaklardan, rediflerden yararlanılarak sağlanmış. Aynı zamanda geleneksel nazım birimlerinden ve şekillerinden de yararlanmış (dörtlük, beyit, gazel, türkü...) şair.

İhsan Tevfik, usta bildiklerine göndermeler yaparak bir saygı geçidi gerçekleştirmiş: Dağlarca, Tarancı, O. Kutlar, Fuzuli, A. Erhan...

İhsan Tevfik'in dizelerinde ironi, lirizm ve gerçeklik, iç içe verilmiş kendine özgü bir dil ve dize kurgusuyla.

M. Sinan KARADENİZ

DÖNENCE

dönüyorsun
atlar, balıklar, düşler, uslar, sendeki bu devinime tutkun
güzelleşiyorsun her randevuda, nefesim uçurumun başında bekliyor ağzına
bütün kentlerine harften insan yontuları diktiriyorsun, sırf ben okuyayım diye
bir yaz çıplaklığını atıyorsun saatlere. Adnan yalıyor yutuyor bana mısın demiyor
döndükçe eriyor Yalçın'ın badem çekirdeği; sol yanından ağzına çıkmıştı o gün,
acıydı
üstünde yine de yürümüşü ağzına ağır gelen tadın, gözünü Adnanların çıplaklığı
yalayışı bürümüşü
kazılar yapılmayacak bir Mezopotamya keskiyorsun benden, Adnan ve Yalçın
benim en eski fosillerim
görünmez yedekçilerim, onları askılığa asarken, hüzünlenmişim
kimileyin yüzüme tükürüyor rüzgar, Adnan'ı sigarama sarıyorum
denizlerin kolajına bakıyorum, binlerce yıldır bana bakan gözlerini topluyorum
çamurdan, kırığılı yapraktan, bir kadının topuğundan, akarsuları oltalıyorum
şehrimin bir yakasında elektrikler kesik, ufkundaya şimşekler çakıyor -bu yaz
yağmuru ya- yine de yürüyorum,
ormanlarında Füsün'un peşine ben de vuruluyorum, ardımda kayıp ilanı
göremiyorum, kayıptan da sayılmıyor bu gidiş
doruklarda toplamını arıyorken, hoyrat ellerce soyuluyorum, rakı dökülüyor,

sen döndükçe gözümde karanfiller yaprak döküyor, yedekçilerim saçlarımdan
Füsün deriyor,
kuşburnu sepetliyor ellerin giderken, devrilen bir anıt üstünden
toprağı bir arsız gibi parmaklatıyorlar bana, toprak hep onlara kızıyor, ağlıyorum
hayatın kılcallarında ısı yok ben de...
kar, boran oluyor duvarda palto, masada şapka,
gözlerimdeki ışığa kar diye yontuluyorsun bir kafeden, koruluklardan
bir gökkuşağı diye tanıyor kimileri bizi
çocukların yüzlerinde halen öyle.

dönüyorsun,
güneş doğarken, batıyor her yerimde
sana el sallarken son dönüşünde, hüzünlü anılar albümünü tek tek çeviriyorsun
topladığım bütün gözleri dolduruyor, yağmurda yürürken yitenler: F/A/Y

dönüyorsun
su serpiyorum ardından yeri geldi diye; bir daha dönesin diye değil
kana kana ayran içmiştik, dudak dudağa...
issiz oteller, şehvetli kütüphaneler gibiydik seninle.

02.06.2010

Cavit Işık YAVUZ

SUYUN İÇİNDEN

suyla başlar rakının içindeki yangın
beyaz
alevden
bir kuyruklu yıldız dolaşır
saydam evreni

birlikte ihtiyarlıyorlar su ve rakı
birlikte

bir çeltik tarlasıyla
aynı sadelikte

zaman oradan gelmiş bir çocuk
yatılı okuyor

Oytun TEZ

ISRAR—

yaralarım değil, kanım acıyor,
kanım —

rahat bırakırsanız veda mektubumu
yivlerini ezmezseniz sözcüklerin
varlıktan arınmış benliğimi,
istediğim zaman ölüp dirilmeyi,
son vereceğim tüm acılarıma.

ah, tabi anlıyorsunuz beni, *tabii*
yivlerini ezmezseniz ölümlerin.
ölümlerim eşikte, eşikte.

suya eziliyorum, geceye ve
zehre de, de ki
havada şarap ve ateş vardı,
uyku apnelerini özledi,
salyangoz sevişmelerine yol açacak:

muntazam, yok olmalıym.

11-12.03.2010

Boris RYZHY

SABAHLEYİN KASABAM

Sabahleyin kasabam uykudadır
Pür mutluluk, gurur,
çöp yığımında bir serseri
gözlerini alamaz
bulduğundan.
Şöyle bakar, böyle bakar
öylesine eski ve acınası ki
canını yakar.
ne de hoş küçük bir şey
ne de tuhaf küçük bir şey
şişe yahut bir kavanoz
pek yazık kavanozu yerde bırakmak.
Ne diye yığımın içinde kalsın?
Pek tabii kullanılabilir bir yerde.
Ya şimdi mezarlarımız bir anda
Ortadan kalkacak olsa,
Tanrının yüzü de dümdüz olsa,
Bulur muydun ha ona bir yuva?
Oğlum bul işte bir yer şuna.

Türkçesi:

Mavisu KAHYA

Onur SAKARYA

BİN

Kilit bir yerde durduğunu biliyordu
Küçük ama etkili
Çiçekleri güneşle buluşturan
Günü güne
Anı ana akıtan
Bulutları işteten
Sisi buruşturan

Onun kalbi yer ve gök arasında asılı duruyordu

Saniyeyi itip zamanı başlatan
Bin huyu doğuran
Bir nefes veren
Onun gölgesi gündüzleri
deniz tepesinin üstünde duraklardı
Geceleri rüyalar kentinde
Sancılı ruhlar hurdalığında
Yüzü ak teni eflatun olurdu
melekler ışığına konduğunda

Gitti!
Çünkü ormanın sakinleri taşı kemiğe vurdular
Tamtamlar çalındı
Adaklar adandı
Gelmedi!
Bin hayvanını bıçağa vurdular

Onun gözleri her göze girdi
Gözü gördü

Bir çocuğu bine
Bini milyarlara katladı

İsmail Sertaç YILMAZ

KALBİM TER İÇİNDE

Köşeden geçtiğinde dizlerimin bağı çözülüp
Aklımı kalbimi bağlıyordu...
Çay bahçesinin önünden geçişlerine beş dakika
Kala...
Kalakalıyordum her zamanki yerimde,
Haklısın...

Nerden de çıkardım sana âşık olduğumu

Sen ayaklı bir okyanustun
Ben bir köpek balığı
En katilinden sendin aslında
Dalgalanıp beni yutarken
Haklısın

Nerden de çıkardım azılı avcı olduğumu

Kalbim ter içinde kalıyor
Seni sevmeye çalışırken...
Nerden de çıktın karşıma
Bir aşk bu kadar pis kokar mı...

Tahir Musa CEYLAN

İPTE İPİNCE

Şekerle besili çocuk kuvveti üstümde
Bedenim yılda bir ürün
Ruhum ömürde üç yüküm veriyor
Açım aşkım
Tanrı bile aşlı aşksızlara çalışıyor

Tüfekler bu eller, bedende
Siper, kurşunun maddesi nasır
İşkence üstünde yaşam
Burulmuş et
Kalp dövülmüş bakır

Sanki şekerden ölmüş
Upuzun çölde naaş
Yalnız, mor
Eksik, kalbi duygunla hisset
Dostlar bugün birer çürüyen taş

Saçları Arap dişleri takır takır
Gözlerinden ne karanlıklar geçti
Askıda etler
Simsiyah fabrikalardan
Çıkan bembeyaz şekerler gibiydi

Devrim kendi ölümünün lezzetiydi
Şimdi onsuz
Kalker deşik deprem
Ruh yok bir babanın
Artığı gibi sefil sergüzeşt sermest bir âdem

Yapışkan ezel-i azel bir yağlı yılanla ruhta
O zaman dışı, o delik delik, o parkalı adam
O döneke, o yırtık, o kahraman
O okunmuş su
Yüz yıl önceden gelip bin metreden çağlayan

Cihat KEMAL

ATEŞ KAYIĞI

Kalkıp gelsem
etekleri zil çalar yedi tepenin

yokluğun:
kara delik, kayıp evren
örneğini aldım şairden
susku dantelasının
kabuğuna sığmayan yaraların
velayetini

içimde bir ateş kayığı
umut, yalnız benim bildiğim
eski bir gemici bağı

Mahler eşliğinde
yapay sancı verip gözlerime
bir muson mevsimi doğursam
alıp gelir misin bozkırlarını?

İstanbul, altın boynuzunda dönüyor dünya...

WISH YOU WERE HERE

intiharına gencecik dağılırım diye
tutardı elimden pink floydlar
hasta yakını gibi uyukladığım eğri
yatağa kusardın siluetini
vazgeç benden diyerek
suça yürürken ergenliğimiz

sıcak ve alkollüydü sabahlarımız
ekşi bir yazın sonuna bağladığım hışırtı
gitarının derisini soyardı mişel
ruhunu ıslatsın diye balkon ve turkuaz
sokağın geçmişine yürürken
düşlerde kanardık seviştikimiz

bu iç kanamayla çatırdarak
bir bedene sığındık eşeysiz
uçurumlarda seğiren gözlerin gibi
ne evcil bir isyandık anımsa
okul bahçelerinde devletle el eleydi
manik depresif masumiyetimiz

istersen söyleriz yine sevdiğin şarkıları
yüksek dozdan inişe geçtiğimiz
her hanımeline bir izmir sokulur yine
akşamüstleri yineler ölüm soğuk tenini
çocuklarla koşar içimde gölgen
ve tanrının gömleğinden çıkmaz artık lekemiz

AŞK

bütün gün elimdedir kalemim
bilir sokulacağı sıcak yuvayı
açıkgözdür ama alçakgönüllüdür de
çok yazdığımı üzülür sık sık
aslında tek şiir yetermiş
boğazıma düğümleneni çözmeye

masamda silgim kalemtırışım kâğıtlar
kesik uçlar mürekkepler çay bardağım
içlerinde en yalnız kalemim
çalışkandır iş kaçmaz elinden
yazıya giden yolu bilir kıldan ince
kurşuni bir dikkatle geçer
duyguların keskin dönemecinden
ben uyurken nöbettedir kırpmaz gözünü
tam on ikiden şiirin yüreğine saplanır

sonra bana keyif çayımı yudumlamak kalır
açıla açıla tükenmiş bir kalem kalır
buruşturulmuş kâğıtlarla çöp kutusunda

o yazar bana havası kalır

26.04.2010

AGAHTA CHRISTIE ROOM

Part 1.

Özgü 'ye ve tüm yeniden doğacaklara...

Yaşadıkça göreceğim daha
Benden önce akan zamanın gözyaşlarını da
ve biliyorum benden sonra da yaşayacak bu oda
yeniden doğacağım elbet
Lethe ırmağında kalan ne varsa
günahlarımla süzüleceğim
yeni vücuduma

Köpek ölüleri gibi kapıma bıraktığım
zaman artıklarından;
Katran karası gibi bir ruh
gözyaşı gibi parlak bir gelecekle
tamamlanacak...
zaman artığının artık
artıkça eksilen şaşkınlıklarında
değdikçe değmemiş göze
bakmadıkça bakar olduğum yüze
soruyorum hiç sormadığım sevgilime;
sen hiç bir kuğu oldun mu ölmeden önce?

Böylelikle bir düş daha eskir
soyunulmamış otel odalarında
dokunulamamış rahlelerde
bir düş daha eskir böylelikle
otel odalarının mahremliğinde
hiç buluşmadığım sevgilime soruyorum;
hiç bir kuğuyu öptün mü sen boynundaki hareden?

Günahlar soyuttur Agahta odalarında ağlar
Kadın korkaktır, ergende cahil bir telaş
düşer yine bir gözyaşı Christie'nin yanağına
Ve bilinir ki hep
günahlar gözlerle başlar.

Parıltı olsun diye kanla yazılan
yeminlerime
mum damıttım gözlerinden
geç kalmış ne varsa
ve benden önce yaşayanlardansa
ve yaşatılmaktansa günahlarımla
gitmeyi kendime pusula bildim

Şimdi korkunç zamanın kemikleri sızlarken
şimdi yaz baykuşları cebime doluşurken
şimdi yalnızca gökyüzü altında
ve mahrem yerlerinde otel odalarının
günahlarımı temize çekiyorum
ruhların bile kovulduğu o yerde
boynumda soyut ilmek seni bir kez daha
kurşuna dizer gibi kalbime gömüyorum

BALIKLARIN BABASI

Nilay AKÇAY

Yıllar sonra doğduğum yerdeyim. Bu küçük sahil kasabasına adımımı atar atmaz ilk işim, balıkların babasını bulmaktı. “Balıkların babası” derdik ona. Sadece balıkların değil hepimizin babasıydı aslında. Hepimizi severdi, ancak en çok balıklarını...

Dalgaların camını tıklamasıyla uyanmış olmalıydı. Ah ne güzeldi dalgaların şarkısını dinlemek... Güne onların el çırpmasıyla başlamak... Keyifle debelendirmiştim şimdi yatağında. Bütün gün azgın dalgalarla boğuşmuştu belki de. Deniz, onu çok uğraştırmıştı, ancak yine ona tüm cömertliğini göstermişti. En güzel balıklarını, bu denize tutkun denizciye armağan ederdi hep. Balıkçı da kıymet bilirdi hani! Kendini denize adamıştı. Varı yoğu denizdi. Sevdalanmıştı bir kere. Hani ne demişler bir kere tutulmaya görsün insan...

Akşamdan kalmaydı yine. Teknede sabahlamıştı. Geceye biraz deniz eklemiş tüm yorgunluğundan kurutulmuştu ihtiyar denizci. Rakı ve yosun kokardı böyle sabahlarda. Bir de yanına sohbet arkadaşı buldu mu değmeyin keyfine. Zaten yalnız da kalmazdı. Sohbetinin, şiir dilinin ününü duyan soluğunu yanında alırdı. En çok da çocuklar severdi, hiç yalnız bırakmazlardı. Bu koca adamın çocuklarla ne işi olacak demeyin. En çok o anları çocukların dilinden. Yöre çocuklarına balık tutmayı ilk o öğretmişti. Ben de o şanslı çocuklardandım. Bıkmadan saatlerce ilgilenirdi... Sadece balık tutmayı değil balıkları da anlatırdı uzun uzun. “Bir balık gibidir insanoğlu” derdi. “Balıkların yaşamaları da insanoğlu gibi tehlikelerle doludur. Sağı solu belli olmayan denizlerde her an savunma halindedirler. Dellenmeye görsün bir kez deniz, dalgalarına aldı mı tutar en uzağa savurur balıkları, hatta çoğu zaman kıyıya fırlatır atar. Sürekli bir mücadele, hayatta kalma savaşı verirler. Zaman zaman takılır bir avcının olmasına yok olmayı seçerler. İnsan seyretmeli denizi. Her halini görmeli, tanımalı. Balıklardan ders çıkarmalı. Küçük balıklar gibi cesur olmalı, kaybolacaksa büyük denizlerde kaybolmalı. Bir balık bilir ki sığ denizlerde dolaşırsa kendini hiç bilmediği bir anda kıyıda bulur. Oysa keşfedilecek ne çok şey vardır bu uçsuz bucaksız denizlerde, derinlere dalmaya cesareti olmalı bir balığın. Unutmamalı ki bütün hazineler suyun yüzeyinde değil altında gizlidir. Deniz kabukları içindeki istiridyelere ulaşmak için kulaçlarını geniş atmalı, zamanını da iyi seçmelidir. İnsan da öyle değil midir sanki?”

Küçükken kulağıma doldurduğum bu sözlerin anlamını şimdilerde çok daha iyi anlıyorum.

Bir süre teknenin önünde eskilerden bir konuşmanın büyüyle öylece kalakaldım. Değişmişti balık baba biraz. Artık daha yavaş hareket ediyordu. Sakalı uzamış ama yüzündeki ışıltı kaybolmamıştı. Kim bilir belki yine denize yazdığı bir şiirin ışığıyla aydınlanmıştı. Belki bilincini rakıya teslim etmiş, yine ayağa kalkıp şiir okumuştur denize. En güzel teşekkürü şiirle yapardı çünkü. Yaklaştım yanına, Can Baba'yı getirip aklıma:

“Duru bir yeşildi ortalık
Akşam güneşi kırılmış bir mızrak boyu
Ve çocuk sesleriyle iniyordu ışık,
Ağlarda sanki dargın bir kılınç balığı

Pullarını döküyor üstüme
Bir sessizliği anlatmak için yazıldı bu şiir
Belki de anmak için
bi damlacık bir sessizliği “

diyerek selamladım balıkların babasını. En sevdiği şiirlerdendi, bunu okurdu sık sık. Can Baba'yı eksik etmezdi dilinden. Zaten şiiri de bana o sevdirmişti. Baktı önce, anlamaya çalışarak.. Sonra gözlerini kısarak söyleyiverdi ismimi. Tanımıştı. Onu görmeyeli on sene olmuştu, ama o tanımıştı beni. Sokuldum yanına ve on seneyi bir kucağa sığdırdık. Özlemişim balık ve anason kokan giysilerini.

“Büyümüşsün” dedi. Kesik kesik öksürdü. Balıkçı ağını onarıyordu, yarın yeni bir balık avına çıkacakmış. İyi hazırlanmalı. Bir ucundan da ben tuttum ağın ve bana öğrettiği her şeyi bir bir yaptım. Keyifliydik ikimiz de. Konuşulacak ne çok şey varmış. Özlemişim dalgaların sesinden kendi sesine eklediği tınıyı, denizden gözlerine sürdüğü bir tutam huzurda dinlenmeyi. Ne kadar geçti bilmem, epey konuştuk; dinlenmesi için gitmeye niyetlendim:

“Bu gece rakı şişesinde balık olacağız Orhan Veli gibi, gitmek yok.” dedi.

Üstelemedim gitmek için. Kendimizi bıraktık sohbe. Sohbet rakıyla demlendi, geceye mutluluğun notunu kahkahalarımızla düştük. Sabaha karşı iyice ağırlaştı bedenimiz, ben veda ederek evin yolunu tuttum. Yatağıma uzanmamla –bu tatlı sohbetin verdiği huzurdan olsa gerek– uykuya dalmam bir oldu. İçimde sonsuz bir huzurla uyandım. Uzun zamandır bu denli keyifli olmamıştım. Kasabayı bu keyifle gezdim, çocukluğumda koştura koştura geçtiğim yollardan o günleri düşünerek geçtim. Her adımında bir anı düştü belleğimden, arkadaşlarım düştü aklıma, kasabada bıraktığım arkadaşlarım. Buldum birkaçını, eski günlerden konuştuk. Balık babaya uğradım sonra. Ama çoktan gitmişti, denize açılacaktı. Bu geceyi yalnız geçirecektim anlaşılan. Bir şeyler yedim, dışarıda kalacaktım ki hava soğumaya başladı; tek yaprak kımıldamazken rüzgâr ağaçları kırbaçlıyordu sanki. Fazla oyalanmadan otele döndüm. Yatağıma uzandım, gündüz aldığım gazeteleri karıştırmaya başladım. Rüzgârın şiddetini artırmasıyla içimi bir tedirginlik aldı. Balık baba düştü aklıma. Acaba dönmüş müdür? Akşam denizde kalacağını söylemişti. Hemen evine koştum, yoktu. Bekledim bir süre. Gündüz çarşaf gibi olan deniz, kıpır kıpırdı, dalgalar hızını alamayıp kıyıya vuruyordu. Bir telaş sardı her yanımı. Gecenin ilerleyen saatlerine kadar evinin yakınlarındaydım; ancak dönmedi. Otele geri döndüm. Sabahı zor ettim, koştum tekrar kıyıya. İçimdeki tedirginliğin yerini korku aldı. Sahil güvenlik botları kıyıdaydı. Bir hareketlilik... Onun teknesi... Onun balıkçı ağı... Ama o yok! Neredeyse bütün kasabalı kıyıya yığıldı bir anda. Parça parça, kopuk kopuk sesler... Birbirine karışan uğultular...

“Sadece tekne”...

“Tekne ters dönmüş”...

“Reis bulunamamış”...

Cümleler çarptı suratıma ve kendime geldim. Fırtınada tekne ters dönmüştü, onu bulamamışlar. İçimde bir yangın...

Bir botla açıldım denize. Günlerce denizde aradık ama bulamadık. Deniz yutmuştu onu. En çok sevdiği şey öldürmüştü onu. O ise kendini denize adamıştı. Böyle olmamalıydı sanki. Bu işte bir yanlışlık olmalıydı. Yok yok... Olması gerekendi sanırım. Denizle hemhal olmuş bir beden, denizde yok olmalıydı, toprağa hiç yakışmazdı. Bir gülümseme kapladı yüzümü. Gidişi, yokluğu hayatımızda kocaman bir kara delik... Ancak biliyordum ki o, denizin derinliğinde kaybolmaktan son derece mutlu!

Haşim ÖZDEMİR

Hortlayan rüzgârın kapıma dayanıp evi dağıtmasını, şimşeklerin göğsümün ortasına düşmesini bekledim. Ya da yağmur damlalarının kezzap gibi derimi eritmesini. Yağmur sularının birikip birikip sel olup hepimizi boğması da aklımdan geçmedi değil. Ama hiçbir iyiliğini görmedim göğün. Kapıyı aralayıp içeriye dolan, gırtlığıma sarılıp tüm gün cebelleşen, sonra kapıyı usulsüz kapayıp giden bakışları saymazsam. O bakışlar bana kurşun sıkmaktan başka ne verdi ki. Bunu ben istememişim; biri baba, biri ağabey, diğeri kardeş. Akşamdan önce o bakışlar çoğalır. Bir an seslerin kesilmesiyle ayakkabılarıma, ardından dışarıya fırladım. Yağmurdan sonra dışarıda soğuk bir rüzgâr esiyor. Rüzgârın çarptığı yapraksız dallardan çıkardığı hışırtıya diyecek bir şey yok, bir strandan farksız. Stranı: siz bir çobanın yalnızken sığındığı kavalından çıkan hüznün biliniz. Ya rüzgârın tellere çarparkenki çıkardığı o ıslığa ne demeli. Geceleri çocukları korkutmaktan, uykusuz bırakmaktan başka neye yarar. Şimdi yapacağım ellerimi ceplerime doldurup duvarların dibinden yürüye yürüye evden uzaklaşmak. Sadece evden mi? Babamdan; her gördüğümde yüzüme çarpan sınavı kazanamamanın hesabından, derslane masrafından, harçlığım, güvenleri velhasıl tüm utancımın, akşama evde yakalanmaktan; güneş yavaş yavaş batmaya meylederken, karanlığın hafif örtüsüyle insanlar, dünyalıklardan el etek çekip sıcak bir yemek, bekleyen bir yüz, sıcacık yuvalarına dönerken ben masa başında kalemden kitaptan sorulardan bakışlardan kaçıyordum. Uzaklaşıyordum akşamın getirdiği yalnızlıktan, koynumda sakladığım örtüye...

Şimdi görünmeden uzaklaşmalı. Babam, yağmurlu günlerde pencerenin perdesini çeker yağmurun düşüşünü seyrederdi. "Bu yağmur ekinlere iyi gelir" derdi. Ama ben o bakışında yitip giden zamana, daha başka şeylere hüznülediğimi anlardım. Yağmur o bakışlara iyi gelirdi... Beni görse "Nereye gidiyorsun akşam akşam, dön" diyecek. Göremeyeceği yerlerden gitmeli. Köşeyi dönünce rahatladım.

Yağmurdan her yer çamur olmuş, küçük su birikintileri içinde asfalt yola kadar taşlık yoldan gittim. Asfalt yola varınca paltomun yakasını açıp içine sığındım. Sonra bir sigarada teselli aradım. İki dağın arasına bu ovaya serpilmişiz, yaşayalım diye. Yaşıyoruz ya, yaşıyor muyuz? Bulutlar yavaş yavaş dağılıyor. Kuzeydeki dağlar kapkara bulutlara ve sise gömülmüş. Yolun kenarında taşların arasından otlar fişkırmış. Yapraklarındaki yağmurdan kalma damlalar, güneşin kızılığıyla süzülüp düşüyor. Kuzey dağlarına döndüm. Bulutların, sisin, yağmurların karanlığa hapsettiği dağa. Güneşin ışıklarının aydınlatmaya yetmediği. Gök gürültüsünden titreyen, yağmurlara kapkara bulutlara boyun eğen, boğulan bendim.

Bir nefes daha aldım sigaradan başım döndü, dumanlandı, adımlarımı toparlayamıyor yalpalıyordum. Düşmekten korkuyor iken bir el kondu omzuma. Üzerime düşen külleri elimin tersiyle temizledim. Akşamın karanlığı basmak üzereydi, göğün mavisinin son kırıntıları kalmış, bakışlarımın değdiği yerde kanıma dokunan, canımı acıtan düşler toplandı. Upuzun bu yolda, hayatta yaşadığımı ve ne kadar yalnız olduğumu, geçip giden zamandan, gelip geçecek zamanın kısalığını düşündüm. Yalnızlığımı dindiren insanların bıraktığım elleri ellerimden kayıp giderken düştüğüm boşluğu hatırladım. Karanlık basınca aydınlığın boğuluşunu, tutup çekilişini gördüm de ruhumun çekildiğini hissettim. Denizin bir çekilip bir kıyıya vuran dalgalarının yüzüme değen soğukluğu beni çektik akşamın dalgalarından. Sonra denizle bir gidip bir gelirken, o el omzumdan indi, koluma girdi. Beraber yürüdük

AYNADAN

İnsanı kum kaleye hapsettiler masalçı
Hepimizi iyi bildirdik eskiden
Aklın saçlarını tuttu eşkıya masalları
Kazma kürek eşerek ve deşerekten evleri
Ne taşır içimizden gemiler
Ne zor
Taşımızı kesen ipe Yusuf diye sarılmak

Nereye saklasak suçumuz aşikâr
İnancımızı sınavan güneşin gözlerine bakamaz olduk
Kulakları eriyen kara heykellere taparak
Ne bırakır günah soframıza zaman
Çok zor
Cebimizde küsmeye hazır rüzgârlarla yaşamak

Ah masalçı
Kırgın lehçelerle övündük, toz içinde aynamız
Biz böyle bilmezdik gönül sırça bir handı
Giden atların açtığı ten mührünün yerine
Ne koyar çıra isli romanlar
Ne zor
Gurbete sürgün beratımızı kirilce yazmak

10 Nisan 10

kıyıda, iskeleye varınca vapura bindik. Deniz kokusuyla, martı çığlıklarıyla ayrıldık kıyıdan. Hako biriktirdiklerini döküyordu kucağıma, gözlerine bakıyordum. Yalnızlığım yatıştı. Güneş evlerin camlarından yansıyor. Ben güneşin son ışıklarını şehirden, denizden seyredip hâlâ o kıyıda dalgalarla bir gidip bir geliyor, ellerimden kayıp giden ellerin acısını duyuyordum. Hako "Üşümüyor musun" dedi. Üşümüyordum. Hako korkmuş, suya batmış sarı gövdesiyle, yüzgeçleri yorgun bir balık. Gözlerim kapalı dinliyordum. Hako şehirden, karmaşadan, sisli dağdan, rüyadan, gelip önüne düşen kılıçtan bahsederken ben yılgın, tükenmiş bir halde sarıldım, sarıldım. Sıkıtm kollarımla. Söylemeliydim. Yalnızlıktan canımın acısında, ak örtünün kokusundan, kapıyı aralayıp boğazıma sarılan bakışlardan. Sesim titredi. Annenin başörtüsü ne renkti. Bir şey demedi. Kulaklarının soğukluğunu ensemden hissettim. Daha bir sarıldım.

Bu yolun sonuna kadar yürüyemezdim, karanlık iyice basmıştı. Köye baktım, ilk bizim evin ışıklarını gördüm, ardından minarenin ışıklarını. Ezan okunmaya başladı. Ömer biraz daha yürüyelim deyince biraz daha yürüdük. Dönerken, askeri bir araç yanımdan geçti. Arkasına dolmuş askerlerin silahları ellerinde, bakışları üzerimizdeydi. Her an durabilirlerdi. Onlara hiç bakmayarak, tehlikesiz sıradan bakışlarla önümüze bakıp konuşmaya devam ettik. Onlar da yavaşlattıkları gaza basıp gittiler. Keşke hayatımızdan da... Ömer babasıyla neden yemek yemediğini, babasının bunun için daha fazla sinirlendiğini, matematiği bir türlü çözemediğini anlatıp durdu. Benin dinleyecek mecalim yoktu. Acı ne anlatılır şey. Eve yaklaştığımızda Ömer "Sen git, o sofradan kalkmamıştır, ben biraz sonra giderim" dedi. Ömer'den ayrıldıktan sonra eve gitmedim. Hava iyice soğumuştü. Mezarlığa doğru gittim. Toprak sınısıcak tutar. Allahtan üşümüyordur "canım". Çıkardım cebimden, kokladım. Benim annemin başörtüsü bembeyazdı, bembeyaz.

* Güneş batmaya meylettğinde.

BUDAK ÜZERİNE

Osman Serhat ERKEKLİ

Budak ile şiir neşrine başladığımızı tam 40 yıl olmuş (1970). 65'te Nâzım Hikmet Şiirinin serbestlemesi, 68 öğrenci hareketleri ve 12 Mart muhtırası tepkimesi olarak şiirimizde umumiyet ile Toplumculuk adı verilen cereyan hâkim idi. O'na, Haşim Çatış'a, Enis Batur'a ve bana bireyci diyorlar idi. Budak esas 77 sonunda

*Bu kez de giysisi
Yaprak ölülerinden güzün*

mısva ve duyarlılığı ile Necatigil'in dikkatini çekti ve kuşağımızın ilklerinden olarak 78 baskısı olmasa bile –çünkü “b” harfine ilişkin matbaa forması basılmış idi– sonraki Necatigil Sözlüğüne girdi. Necatigil'in kendisine bu mevzuda bir mektubu vardır. Aslında Budak yaprak ölüleri ile o yıllardaki genç ölülerimizi ima etmiş olabilir. Ahmet Ada da o yıllarda Kayseri'de idi; *Hakimiyet Sanat* dergisinde sanırım arkadaşı Budak için bireycilik suçlaması içeren bir tenkit kaleme almış idi. Şiir bireyci-toplumcu ikilemenin üstüdedir meali ile tartışmaya müdahil olmuş ve eklemiştin: Ahmet Ada münekkitliğe soyunmuş; buyursunlar boş yer var eleştiri âleminde, diye eklemiştin. Hususiyet ile eskilerden hiçbir şey saklamadım; ölümümüzden sonra bize verilecek ehemmiyet bağlamında bu yazıları araştıranlar çıkabilir. Bu bakımdan Budak'ın yazılarını yaşar iken toplaması iyi bir iş. Sonra 80 ortalarında ben çekildim edebiyattan yaklaşık 98'e kadar. O ara *Üç Çiçek*, *Şiir Atı* ve *Sombahar* dergilerinde imgeci şiir daha doğrusu imge salatası filizlenmiş ve okunmaz bir ormana dönmüştü. 2001'de arkadaşlar ile birlikte Yenibinyıl Şiir Bildirgesi ile son verdik bu moda. Budak gerek slogancı gerek imgeci şiire tam muhalefet etmese bile hep temkinli yaklaşmış. Çünkü kendisinin başlangıcından beri tam anlatımcı denmese de yalın bir şiirdi. Ancak “lale” vs gibi simgeleri vardı. O imgeci yıllarda (80/85-2001) Haydar Ergülen isim yaptı. O'nun taklitçileri çoktur. Şimdi bu günlerde Haydar Ergülen'in anlatımcı şiire adapte olmakta zorlandığını gözlemliyorum. Bu modacı zihniyetin cilveleridir.

Budak ile 75'te Kayseri'de O'nun ve arkadaşlarının çıkardığı dergilerde yazmaya başlamak vesilesi ile yazdım. Sonra ilk kez zannederim 76'da Subutay Hikmet'in *Saçak* dergisi yazıhanesinde tanıştım. Burgazada Sait Faik müzesine ve 78 Dil bayramında İstanbul'un boşaldığı bir Pazar günü Necatigil'i ziyarete gidiş... Beşiktaş'ta polis-asker araması olmuş, heyecanlanmış idim. Budak astsubay kimliği çıkarınca çok şaşırdım. Pek bilinmez genellikle. Necatigil'in eşinin cevizli kol böreği yaptığını; Behçet Hoca'ya sigarayı daha az içseniz, dediğimizi vs hatırlıyorum. Bir başka Beşiktaş'a gidişte Mustafa Öneş'in Asariye Caddesindeki evine de uğramıştık. Kadıköy'de Cemal Süreya'dan, ayaksız soymasına altlık yaptığı *Papirüs* takımı satın aldığımız... Hatıra çok... Yine Kadıköy'de Fazıl Hüsnü'ye Ayhan Gülsoy ve Budak, Attilâ İlhan'ın

Önümde bir tek Fazıl Hüsnü var; O'nu da geçeceğim dediğini aktarıncı, Fazıl Hüsnü usta ikisine de birer kâğıt çıkarttırıp:

Ensemde bir katır soluğu duydum

diye yazdırmış ve çift imzalı bir belge bırakmıştı.

Haşim Çatış –biraz da ikiz kardeşinin kitabını çıkarmakta üşengeç davranması ile– unutulsa da Enis Batur bir tür İkinci Yeni devamı olarak görünse de 70'ler ve yalın şiir deyince aklıma hep Budak ve bizden birkaç yıl sonradan Ahmet Erhan geliyor. Budak'ın Kadıköy sahilinde martıları göstererek

Bu kuşlar beyaz güvercin mi Osman

diye soruşunu hatırlarım hep. Hey İstanbul'u ilk kez benim ile gören Yunus, Karacaoğlu sana selam 40 yıl öncesi gibi 40 yıl sonrasında gibi.

Emin KAYA

BAKİRE BALON

dinleyin ve bakın işte!
bakire bir yosma gibi ayaklarını
suya uzatan o dağ o kumsal
saçlarının zarından kumlarını ayıklıyor
çocuklarını dişlerinin değirmeninde un ufak...

diyorum size!
havası içine kaçmış iri balonları
vurmamalı kimse
yüksek rakımlı çocuklara hava taşıyor
öpün haydi, bir daha öpün
bir daha öpün, daha...
gök ıslandıkça bulut suyunu kaçırıyor

duyalım!
ayaklarını suya sokan herkes
şöyle dilek tutmalı:
bizi tuzumuzdan kirimizden arındıran su
bizi içimizle kirlet bizi içimizle kirlet bizi içimizle kirlet

üç defa

Betül ESENER

OLASILIK

yarına yeni bir isim bağışla!
çünkü bir şarkının en tiz notalarını giyinerek
tuşların ruhunu yiyen acıyla buluşacağım
sinekler bir görünmezi tavaf ederken
köşebaşlarından gözlüklü adamlar çıkacak
en kirli işleri bitirmiş olarak
ellerini saçlarının arasından geçirir ve ceketlerinin
yakalarını kaldırırken onlar
apış aralarından ter damlaları sızacak
lütfen, ismini bağışla!
çünkü bütün bunlara değinerek
bir yere varmaya çalışacağım.

Mehmet ERİKLİ

İLK YAZ

Başımız göklere yenik
Ve toprağa eğik...
Yaz, elinde aynasıyla bize geliyor
Tüm soğukluklardan kurtulup, kendi sıcaklığımızı buluyoruz
Ve neden sonra çatlıyor aynası yazın
Koşamaz oluyor gözlerimiz;
Güneşin asma katına.
Sonra arı vızıltılarına karışan çiçek kokuları eşliğinde
Yönümüzü buluyoruz
Yönümüz bir incir kurusu etmez
Ve sonra kör total yatağına uzanıyor ilkyazın gecesi
Kayboluyoruz el yordamıyla aranan karanlıklarda!

Gültekin Emre

Sığılacak en iyi yer “söz”, şiirin sözü, sözcükleri: Orada imgeler var çünkü, yani başka bir dünya; dünyayı kucaklayan “sirke gül”. “Atlardan inip yapraklara” binenlerin dünyasında sıkıntılar “bir arı bulutu gibi uğuldayarak” alçalır ve “kadın bir pars zambağı, adam yanan iskele”ye dönüşür sözcüklerin gücüne sığınır şiirin kalbinde. Sözcüklerin olmayışından korktuğu için yazıyor Gökçenur Ç.. Onun için de can alıcı imgeler döşeniyor var olan onca sözcüğün yüzüne ayna tuta tuta: “İsli bir gaz lambası şişesinden bembeyaz bir tülbent / gibi geçiyordu ovada tren.” “Limon yeşili şarkı”lar eşliğinde gider mi tren bilinmez ama “rüzgârın topuğunda” vardır bir keramet! Öykülerle yürüyen şiirler *Söz'e Mezar*'ın bağına ağmış. Buradaki öyküleri izlemek, yakalamak zor; çünkü şiir var öykünün omurgasında. Öykü bahane, ama asıl şiir hayatın dişlerine asılmış burada: “Deniz paslı bir çivi dedi adam / gözün dişleriyle çekip çıkardığı / rüzgârın topuğundan”. Buradaki mitolojik göndermeyi ve hayatın nerede olduğunu bilmeyenleri bir yana bırakalım, çünkü bir başka pencere açılıyor gözümüzün önünde şu iki dizeyle: “(Yaz bir ürperti gibi geçmişti yanan / deniz kuşlarının tutuşturduğu sazlıktan)”. Şiirlerin altındaki italik tek dizelerle de yürüyen bir şiir var kendi öyküsünü dağ taş, kar kış dinlemeden anlatıp duran. Bazen insanın aklından çıkar öldüğü ya, doğayla sarmaş dolaş olup dursa da, “safran taylor” kişner “rüzgârın / bir yufka hamuru gibi açtığı ovada”; çünkü bir ayrılığın destanı yazılıyor şiir şiir aslında. Ne de olsa “Yaşam: her gece” çözdüğümüz “sabaha dolanan düğüm” olunca “ikinci el bir kitap” olur “aşk” da. “İskorpit Çorbası”nın nasıl olduğunu bilmiyorum yemediğimden, ama yapılışının zahmetli ve de tadının lezzetli olduğunu düşünüyorum. “Denize ısrıganotu” dendiğini de bu “İskorpit Çorbası” şiirinden öğrendim. Bir kadınla bir erkeğin hayata ve kendilerine ilişkin daha çok sezdirmelerle yüklü konuşmaları üstüne kurulu bir biçem tutturmuş Gökçenur Ç.. Balık çorbası gibi içilen aşkın nasıl bir aşk olduğunu düşünemiyorum ama, sorgulayıcı konuşmaların gelip dayandığı felsefi içerik, bu iki âşğın ayrılığının kaçınılmaz olduğunu gösteriyor şiirler, dizeler, imgeler ve de dopdolu sözcükler üzerinden. Günlük yaşamın ince çizgileri hayatın ne olduğunu önümüze koyuyor hiç sezdirmeden: Sevginin yedeğinde değildir ayrılık ve kırgınlıklar, tersine âşıkların bağrında gül tarlasıdır martıların denize pike yapıp durduğu: “Düşünde Söz'e Mezar”ı” yazar eşlerden biri, oyun değildir hayat ve ayrılık “Yağmurun buyruğunu doyan bir atlı tellâl / gibi bomboş sokaklarda” dolaşsa da rüzgâr. Çünkü “Rüzgâr, tanrının dağa verdiği / ve tutamadığı bir söz gibi...” esiyordur. Şiirlerde düzyazının bağrından fıskıran bir başka şiir doğar, gelişir ve kitabın gövdesine yayılır ayrı karakterde. İç monolog mu, söyleşi mi sürüp giderken şu cümlelerin altını çiziyorum hemen: “Ben deli olmamak için / şair olmayı seçtim. Böylece deli sandılar beni. Çünkü şair, / gözlem yeteneğini değiştirmemekle birlikte eleğin kendisini, / dili değiştirir.” Yani şair, dili değiştiren adamdır dediğimizde yanlış bir şey söylemiş olmuyoruz. Onun için şu üç dizedeki şiire tutulmamak ne mümkün! “temmuz yazdan uzundur diye yazdı / uzundur yaz yağmuru yazdan / adın saçlarından”. Bir yaz vardır yazdan ve şiirden içeri haikulara, kentlere “tedirgin bir edat gibi” sinen. “Her şey bir alışkanlığa dönüşebilmiş meğer”, bunu herkes bilmeyebilir ama bir şair bunun farkına varıp da yazdığı şiirinin “tarzı”nı değiştirenince, o alışkanlığın bileklerine can suyu gitmez olur bir daha. “Gece, sabah, öğle, ikindi, akşam” arasında gidip gelme okuru ve şairi “Yazın Mızrağı”na götürür depresyondan

KIYMIK

serin suya tutulmuş kurakçıl karpuz
dayanamamış çatlamış sevinçten

oysa gördün; kördün oysa
eşyanın inadı tuttu geç kaldım biliyorum
dizlerimde uyuttuğum kelimeler boşuna

biliyorum yüzümde haaaayır! uyandı yüzü
çatlaktan kanımı gördüm
tamam! biliyorum
akmıyordu

artık koptu gecenin kopçası
verimli memeler devşirin heybeme
siz beni dirilten kötü kalpli gassal!
fiyonklanmış matem kırıntıları:
göztaşları
serpilirken üstüme serin serin
beni serin beni serin
denizinize serpilken küldüm uyandım:

ağlaya fırladım sesimdeki kıymığa

çıkartıp, adanın kalbini söke söke. Çünkü, “sözcüklerimiz, yanan karantina bayrakları, / sözcüklerimiz kıtlık / ve tecimen köylerini kıran salgın hastalık,” olunca, “Yağmurun ayaklarını yalayan bir köpek yavrusu gibi” yazar şair. Yazmakla geçmişini değiştirebilirmiş gibi yazar. Parçalanmış kişiliğini değiştirebilirmiş gibi yazar. “Tesadüfen tanışan iki kişi olana kadar” yazar. Şair, “İki bayraklı bir ülke”dir. “İki dilli, iki dinli”dir. “Ve daima bir yabancıyla konuşur gibi temkinli / sözcükleri dikkatle seçen bir gölge”dir.

Aslında çok şey var bu *Söz'e Mezar* için yazılacak, söylenecek. Dili yırtarak kendi dilini yaratmasını unutmadan, şiir içinde şiirlerdeki diyaloglara, öykülere, şiirlere dalıp gitmeli derim. Sözcüklerin şiiri nerelere götürdüğünü görmeli derim. İşte bir şairin dünyasına şimşek çakan şah dizeler: “gündüzler dağa bakıyorum, geceleri gizli gizli yazıyorum / yazmak daha da yalnızlaştırıyor insanı / inanmıyorum”. Bu yalnızlıktan doğan şiirin orta yerinde teorik gibi duran, mektup ya da anlatı (deneme belki de) gibi algılanan bölümlerin birinden altı çizili şu cümleler: “Dil adadır kimsenin açılmadığı denize. Kimsenin çıkamadığı bir diğerine.” Yıldız rakısına eş yeni sözcükler ve imge rüzgârları mektupların da bağına kor düşürür. Bir de bakmışız Sessizliğin Ayak İzleri gelir aforizmaların elinden tuta tuta: “Şiirden Kaçan Akıl” olmaz ama olursa da kimi abuk sabuk şeyler yazıyormuş gibi görülebilir özlü sözlerin ateşinde kavrulurken okur: “Doğada hiçbir şey konuşmaz”, “Doğada hiçbir şey anlamaz birbirini”. “Anlam yoktur doğada”... uzayıp gider.

Çünkü “Güneş yarın başka sözcüklerin ardından doğacak”.
Doğsun!

Gökçenur Ç., *Söz'e Mezar*, Yitik Ülke Yayınları, Mayıs 2010, 94 sayfa.

Yusuf ALPER

HAY

Dünyanın ve insanın güzelliği çoğalıyordu

Daha dün o yolun başındaydık
Aklımızda kavak yelleri
Kalbimizde melankoli
Nerden atılmıştı türküsünü söyleyerek
Bir fiyaka bir caka

Damarlarımızı yırtan acıyla

Oysa şimdi dünya gün günden daha güzel
Oysa şimdi insan gün günden daha iyi
Hayat daha bir anlam kazanıyor şimdide
Hayat daha bir anlam

Mı dersiniz

Hayat daha bir
Hayat daha
Hayat
Hay

Hay...

Oresay Özgür DOĞAN

a

hep aynı ağırlık, köşe bucak
zamanın omuzlarında, vahşi ışılta
ilgi çukurları, lirik yaslanmalar
beyaz duvarlar...

konuşmayı seviyor katrana bulanmış keder

işte menekşeler, kadife çiçekleri
o vicdan güvercinleri, kendine yürüten
aynasında ruhunu okşayan carpe diem
yün eğiren kan mavi hazlar

susuyor keskinin ucunda taş, sürgün

yakındayız ve uzakta, ölümler ırmağını
boyuyoruz, yüreğimizi taşıyarak...

Gökçenur Ç.

YÜZÜNDEN BİR IŞIK GEÇTİ

Karşı apartmanda biri
sardunyaları sulamak için balkon kapısını açtı.
Güneş ve cam bir an için doğru açıda buluştu,
karşı kaldırımında oturan kızın yüzünden bir ışık geçti,
hiç geçmemiş gibi oldu;
ve Ahmet Çelebi, mutluluğun geçiciliği,
gençliğin süreksizliği, aşkın sayısız uzak dış unsurun
kusursuz bileşkesine bağlılığını
düşünürken buldu kendini.

ÇORAPLARINI ÇIKARDI AYAKLARIMI OVSANA DEDİ

O akşam çok güldük.
Birlikte bakla ayıkladık, fava yaptık
susam rakısı içerken
yaratıcı yıkım ve düzeltici savaş kavramlarının
Newton'un eylemsizlik ilkesinden
esinlendiği tezini tartıştık.
Çoraplarını çıkardı, ayaklarını ovsana dedi,
ilk kez o zaman gördüm
sol ayağının altındaki kızıl akrep dövmesini.

Korkut KABAPALAMUT

KONU KLUK

Yanı sıra getiriyorsun birkaç melek,
kışa ait dağlardan.
Ateşi tanımlıyorsun yakmam için,
parmaklarının bir dansıyla.

Eski kilimler üzerinde,
bağdaş kurup konuşuyoruz sessizlikten;
ayıklayarak büyük harfleri.

Başka şeyler düşünelim istiyoruz,
unutmak için bu buluşmayı.
Yalnızca bir rastlantıydı gecede;
soğuktu, bilmiyordun çaldığın kapının
kimin olduğunu.

Yayın Yönetmeni	: Ramis Dara (Mollagürani Mah. Teker Sok. No: 8, Osmangazi-BURSA. Gönderilerin bu adrese değil, aşağıdaki PK adresine yapılması önemle rica olunur.)	Katkı Payı	: 25 TL.
Yayın Danışmanları	: İhsan Üren, Gültekin Emre, Serdar Ünver, Nahit Kayabaşı.	Posta Çeki	: Ramis Dara adına açılmış 6025702 numaralı hesap.
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Tülay Elal Muş (Barış Mah. Adalet Sok. Adaletkent Sitesi H Bl. D: 3 Nilüfer – BURSA)	Banka hesabı	: Ramis Dara adına Finansbank Fomara Şubesindeki 21329696 numaralı hesap.
Yazışma Adresi	: Ramis Dara PK 68 16361 Ulucami – BURSA	Baskı	: Akın Erim Matb. Hocalizâde Cad. 7/27 Setbaşı – BURSA
Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 – 7685		
E- Posta	: akatalpa@hotmail.com		

Ocak 2000'de Bursa'da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi *Akatalpa* (www.akatalpa.com), şair ve yazarlarının başışladıkları telifler, İhsan Üren'in ve başka bazı şiir dostlarının sürekli katkısıyla yayımlanmaktadır.

